

ZPRAVODAJ

UNIVERZITY PARDUBICE

číslo 14, ŘÍJEN 1998

Milí studenti, vážené kolegyně, vážení kolegové,

dovolte mi, abych vám všem v úvodu popřál jménem vedení Univerzity Pardubice mnoho úspěchů v novém akademickém roce 1998/99, do něhož právě vstupujeme.

Jeho průběh bude trochu specifický, neboť jak jistě všichni víte, Parlament České republiky přijal dne 22. dubna 1998 zákon o vysokých školách (č. 111/1998 Sb.). Na základě tohoto zákona se Univerzita Pardubice stane dnem 1. 1. 1999 veřejnou vysokou školou. Abychom naplnili literu zákona, čekají naši školu některé změny v oblasti legislativní, organizační i hospodářské.

Před prázdninami byla senátem a vedením Univerzity Pardubice ustavena legislativní komise, která by měla koordinovat práce na utváření nových vnitřních předpisů naší veřejné vysoké školy a zároveň by měla být jedním z míst pro diskusi a koordinaci vnitřních předpisů našich fakult. Na vnitřních www stránkách univerzity můžete nalézt harmonogram implementace zákona o vysokých školách do vnitřní legislativy Univerzity Pardubice. Já se ve svém článku zaměřím pouze na úroveň univerzitní. Veřejná vysoká škola má mít dle nového zákona osm povinných vnitřních předpisů.

Jedním z nich je statut veřejné vysoké školy. Na rozdíl od platného statutu bude nový statut poměrně krátkým předpisem, ve kterém se nebudou opakovat pasáže ze zákona. Některé části doposud platného statutu se stanou předmětem ostatních vnitřních předpisů. Statut by měl mimo úvodních preambulí specifikovat zejména seznam akreditovaných studijních programů uskutečňovaných na vysoké škole a organizační strukturu s vymezením vztahů mezi školou a fakultami. Měl by dále vymežit obsah, podmínky a četnost hodnocení činnosti školy. Důležitou součástí statutu budou i pravidla hospodaření školy.

Práce na novém statutu byly již zahájeny a první verze by měla být připravena k diskusi v průběhu října. Práce na některých částech statutu jsou však ovlivněny diskusí mezi ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a ministerstvem financí. Týká se to například postavení a hospodaření veřejné vysoké školy, neboť tento typ organizace je z právního hlediska v České republice novinkou. Na univerzitě pak probíhají diskuse o tom, jak bude v organizačním schématu Univerzity Pardubice zařazen Ústav jazyků a humanitních studií. Schválení statutu a jeho registrace MŠMT by měly proběhnout do konce března 1999.

Volební a jednací řád akademického senátu veřejné vysoké školy je vnitřním předpisem, který musí být hotov co nejdříve. Volby nového senátu UPa by měly totiž proběhnout tak, aby senát zvolený dle nového zákona projednal a schválil některé vnitřní předpisy do konce roku 1998 (např. vnitřní mzdový předpis). Volby senátu univerzity (na rozdíl od voleb do fakultních senátů) mohou probíhat nepřímou, formou volitelů. Volitelé zvolení za jednotlivé volební celky (např. fakulty, a to zvláště akademičtí pracovníci a studenti) budou potom volit z navržených kandidátů senátory. Tímto způsobem bude možné zajistit důstojný průběh voleb, s jistotou vysoké účasti volitelů, a s tím, že volitelé budou mít možnost se seznámit s kandidáty. Rád bych tímto požádal členy naší akademické obce, aby začali přemýšlet o tom, kdo by měl v senátu Univerzity Pardubice pracovat. Univerzitní senát chápu podle nového zákona jako orgán, který není zastupitelským orgánem s nutně paritním zastoupením fakult, ale orgánem složeným ze senátorů hájících zájmy univerzity jako celku.

Důležitým předpisem, který nutně ovlivní každého z nás - zaměstnanců, je vnitřní mzdový předpis. Veřejná vysoká škola má dle nového zákona možnost vytvořit si svůj vlastní mzdový předpis. Předpis naší univerzity je v současné době připraven k diskusi. Není předmětem tohoto mého článku předpis podrobně popsat. Rád bych snad jenom řekl, že pro pracovníka Univerzity Pardubice nedojde k žádné dramatické změně. Bude, tak jako dříve, zařazen do určité tarifní třídy, bude mít určité osobní ohodnocení přidělené jeho nadřízeným, případně další příplatky tak jako dosud. Rozdíl spatřuji v tom, že počet a typ tarifních tříd je přizpůsoben naší organizaci a že je zrušen věkový automat. Mzdový předpis je pouze soubor pravidel, výška mezd pak bude dána tím, kolik naše škola získá prostředků z rozpočtu i kolik prostředků použije jednotlivé fakulty na výplatu mezd.

Dalším vnitřním předpisem, který by měl být schválen do konce roku, je řád výběrového řízení na obsazování míst akademických pracovníků. Příprava tohoto předpisu by však neměla být problémem.

Ostatní vnitřní předpisy - jednací řád vědecké rady, studijní a zkušební řád, stipendijní řád a disciplinární řád pro studenty - mohou být přijaty společně se statutem začátkem roku 1999. Vnitřní předpisy, které se týkají studia a studentů budou samozřejmě vznikat v koordinaci s fakultami. Univerzitní předpisy budou pokrývat to, co je naším fakultám společné, specifická pravidla budou potom upravena ve vnitřních předpisech fakult.

V hospodářské a organizační oblasti probíhá nyní zejména příprava na převod majetku ze státu na veřejné vysoké školy. S tím je spojeno mnoho mravenčí práce, neboť i v našem případě se jedná o převod desítek nemovitostí a pozemků. O postavení kolejí a menz probíhá celostátní diskuse na různých úrovních. Krystalizují dvě varianty, buď SKM zůstanou u veřejných vysokých škol, nebo se stanou obecně prospěšnými společnostmi se zajištěním rozhodovacího vlivu vysoké školy. Tato diskuse není zdaleka u konce. V současné době se však zdá jisté, že SKM (a například i CVZČ) přijdou, podobně jako fakulty, k 1. 1. 1999 o svou právní subjektivitu.

Byla rovněž provedena kontrola všech směrnic platných na UPa. Připravuje se zrušení směrnic nadbytečných, případně vydání nových, pokud to bude nutné. Zdá se, že nejvíce práce bude v oblasti směrnic o hospodaření, kde bude změn nejvíce.

Pokud se chcete dozvědět více o časovém postupu prací sledujte vnitřní www stránky Univerzity Pardubice. Zajímají-li vás komentáře k novému zákonu a odpovědi na možné otázky se zákonem spojené, doporučuji vám sledovat www stránky MŠMT (adresu pohodlně najdete na vnitřním serveru UPa).

Na závěr bych rád vyjádřil přání, aby nový akademický rok byl pro naši školu rokem pracovně úspěšným a osobně příjemným.

doc. Ing. Miroslav Ludwig, CSc. prorektor pro vnitřní záležitosti Univerzity Pardubice

Přijímací řízení na Univerzitu Pardubice pro akademický rok 1998/99

Redakce Zpravodaje Univerzity Pardubice oslovila proděkany fakult, aby získala aktuální informace o průběhu přijímacích řízení na nadcházející akademický rok.

Již od počátku června byly Univerzitní kampus i budova FChT na náměstí Čs. legií v Polabinách obléhány vozidly a rodiči, kteří netrpělivě čekali na své potomky skládající ve vyhlášených termínech přijímací zkoušky na tři fakulty a ústav jazyků Univerzity Pardubice:

Ústav jazyků a humanitních studií - 1. a 2. června

Fakulta ekonomicko správní - 15. a 16. června

Fakulta chemicko-technologická - 23. - 25. června

Dopravní fakulta Jana Pernera - 22. - 26. června.

ÚJHS - Mgr. Irena Kubrychtová

Na jednooborové denní studium učitelství cizích jazyků na základní škole se přihlásilo celkem 676 uchazečů, z toho 403 na jazyk anglický a 258 na jazyk německý. Příjímáčího řízení se zúčastnilo 628 uchazečů, tj. 93%, z nichž prvních 100 pro obor anglický jazyk a 105 pro německý jazyk na základě výsledků bodového hodnocení písemného testu bylo pozváno k ústní části zkoušky.

Všichni uchazeči, kteří byli pozváni k ústní zkoušce a zúčastnili se jí, splnili podmínky pro přijetí. Prvních 31 uchazečů pro obor AJ a 50 pro obor NJ bylo přijato, ostatní dostali vyrozumění o nepřijetí z kapacitních důvodů s možností odvolání.

Příjímáčí řízení do magisterského studia při zaměstnání pro obor anglický jazyk proběhlo bez přijímáčího zkoušek. Z celkového počtu 24 uchazečů, absolventů bakalářského jednooborového studia učitelství AJ pro ZŠ, bylo na základě výsledků SZZ a průměrného prospěchu po celou dobu studia přijato prvních 15 uchazečů v pořadí.

Ve stanovené lhůtě bylo doručeno celkem 102 odvolání proti nepřijetí ke studiu, z toho 51 pro AJ, 43 pro NJ a 8 pro magisterské studium při zaměstnání. Kritériem pro přijetí v prvním kole odvoláčího řízení bylo zveřejněné pořadí podle počtu bodů získaných v obou částech přijímáčí zkoušky a počet přijatých uchazečů, kteří oznámili, že ke studiu nenastoupí. V prvním kole odvoláčího řízení, které proběhlo 3. srpna, bylo na takto uvolněná místa přijato dalších 18 uchazečů.

Odvolací řízení ohledně magisterského studia proběhlo společně s druhým kolem řízení pro bakalářské studium po zápisech, tj. 1.9. 1998. Kritériem pro přijetí v tomto druhém kole odvolacího řízení bylo kromě pořadí i to, zda uchazeč prokazuje už v současné době zájem o budoucí povolání, tj. zda případně někde již vyučuje, opakovaně se hlásí ke studiu učitelství, pracuje s dětmi apod.

K 3. 9. (druhé kolo zápisu) bylo zapsáno 85 uchazečů o bakalářské jednooborové studium učitelství, z toho 35 pro jazyk anglický a 50 pro jazyk německý.

Do magisterského studia bylo přijato 15 uchazečů, z toho 3 na základě odvolání.

FES - doc. RNDr. Ludmila Macháčová, CSc.

Počet zájemců o studium na FES v akademickém roce 1998/99 přesáhl 3.000 (přesně 3.570, tj. o 200 více než vloni). Přijímací zkoušku konalo celkem 2.718 z nich. Do 1. ročníku bakalářského studia, tvořícího ucelenou část magisterského programu, se do denní formy studia přihlásil 2.701 uchazeč, do formy distanční 533 uchazeči. Ukazatelem pro přijetí byl výsledek písemné přijímací zkoušky z matematiky a cizího jazyka. V této zkoušce dosáhlo pro denní formu studia výsledku, který znamenal složení přijímací zkoušky, 715 uchazečů. Rozhodnutí o přijetí obdrželo jen 176 nejlepších z nich. Rozhodnutí o přijetí na distanční studium dostali 63 uchazeči. Očekává se, že do prvních ročníků nastoupí kolem dvou set studentů.

O druhý stupeň inženýrského studia projevilo zájem 336 uchazečů, z nichž 228 získalo předchozí vzdělání na FES. Počet přijatých tvoří 70 nejlepších absolventů bakalářského studia FES, kteří nekonali přijímací zkoušku, a dále 29 uchazečů přijatých po úspěšné přijímací zkoušce. Mezi nepřijatými bylo tak i 116 uchazečů, kteří přijímací zkoušku složili.

Skutečný stav studentů FES bude znám teprve po uzavření všech odvolání a ukončení zápisů, celkově by však neměl přesáhnout 1.075 posluchačů.

DFJP - doc. Ing. Josef Volek, CSc.

Ve dnech 23. - 25. 6. 1998 proběhlo na DFJP přijímací řízení do 1. ročníku pro školní rok 1998/99. Celkem bylo ke dni 31.3.98 zaregistrováno 1.358 přihlášek (proti 1.288 v loňském roce). Z tohoto počtu 12 uchazečů podalo přihlášku na dva studijní obory. K přijímacímu řízení tedy bylo pozváno celkem 1.346 zájemců o studium, z toho na denní inženýrské studium 1.065, dálkové inženýrské studium 217 a bakalářské dálkové studium 79 uchazečů.

K přijímacímu řízení se dostavilo celkem 951 uchazečů, z toho na denní inženýrské studium 762, dálkové inženýrské studium 141 a bakalářské dálkové studium 48 uchazečů.

Podmínkou přijetí bez písemné přijímací zkoušky z matematiky a fyziky byla maturita z matematiky a průměr na střední škole do 1,8 pro absolventy gymnázií a technických lyceí, do 1,6 pro absolventy průmyslových škol a do 1,4 pro absolventy ostatních středních škol. Podmínky splnilo celkem 261 posluchačů, z toho 235 pro denní inženýrské studium, 20 pro dálkové inženýrské studium a 6 pro bakalářské studium.

Písemnou zkoušku z matematiky a fyziky absolvovalo celkem 690 uchazečů, z toho 527 pro denní inž. studium, 121 pro dálkové inž. studium a 42 pro bakalářské studium.

Výsledky přijímacího řízení vyhodnotila dne 1. 7. 1998 přijímací komise ve složení prof. Ing. Milan Lánský, DrSc. - děkan fakulty, prof. Ing. Jaroslav Čáp, DrSc. - proděkan pro rozvoj, doc. Ing. Vlastimil Melichar, CSc. - proděkan pro vědecko-výzkumnou činnost, doc. Ing. Josef Volek, CSc. - proděkan pro pedagogiku a Ing. Stanislav Sklenář - tajemník fakulty.

Komise rozhodla o počtech přijímaných studentů a formách studia pro akademický rok 1998/99. Kromě denního inženýrského studia bude otevřen 1. ročník dálkového studia (1 skupina společně pro obory dopravní management, marketing a logistika a technologie a řízení dopravy) a 1. ročník bakalářského dálkového studia se zaměřením DMML - provoz pošt. Celkový počet posluchačů 1. ročníku všech forem studia by měl být 250.

Vzhledem ke snaze zvyšovat náročnost studia, která odpovídá neustále rostoucím požadavkům praxe, zvýší DFJP od příštího roku požadavky na přijímací řízení, zejména na možnost přijetí bez písemných přijímacích zkoušek.

FChT - doc. Ing. Zdeněk Černošek, CSc.

redakci sdělil, že průběh a výsledky přijímacích řízení se stále ještě mění. Nicméně se nám podařilo získat alespoň několik čísel ze studijního oddělení FChT.

Na Fakultu chemicko-technologickou se přihlásilo 1.380 studentů (proti 1.084 v loňském roce). K přijímacím zkouškám se dostavilo 775 uchazečů, z nichž bylo přijato prozatím 431 na bakalářské (87), magisterské (21) a inženýrské (323) studium. Očekává se, že by se mohlo do 1. ročníku zapsat do tří set studentů a celkový počet studentů na fakultě by neměl přesáhnout 1.070 posluchačů.

Vzhledem k tomu, že studenti měli možnost - jako již několik let - podávat přihlášky na několik vysokých škol najednou a rovněž tak absolvovat několik přijímacích řízení, i pro vysokou školu zůstává i po oznámení o přijetí posluchače vlastně až do zápisu neznámou, kolik přijatých posluchačů má o studium na Univerzitě Pardubice a jejích fakultách skutečný zájem a zda do prvních a vyšších ročníků nastoupí.

Od září až do poloviny měsíce října probíhají na jednotlivých fakultách univerzity zápisy studentů do všech ročníků.

Konečnou tabulku (k datu 31. 10. 1998 - tedy oficiální statistické "studentomíře" dle MŠMT) s přehledem o studentech zapsaných na UPa pro akademický rok 1998/99 vám přineseme v příštím čísle.

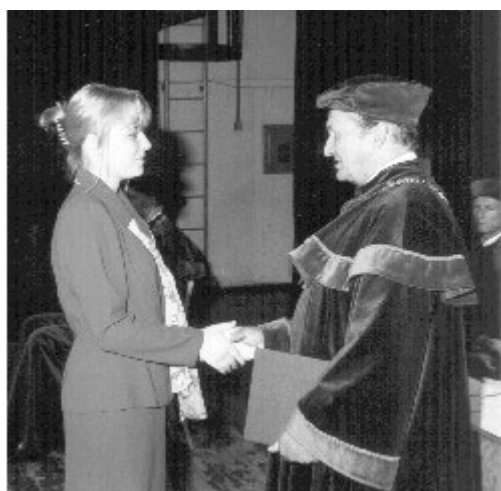
(vw)

Promoce na závěr akademického roku 1997/98

V pondělí 8. června 1998 ve 14,00 hodin byly zahájeny první promoce a sponze absolventů Univerzity Pardubice ve školním roce 1997/98. 57 nových bakalářů oboru učitelství anglického a německého jazyka na Ústavu jazyků a humanitních studií UPa (29 studentů denního studia učitelství anglického jazyka a 28 studentů učitelství německého jazyka) a 12 absolventů magisterského dálkového studia (5 angličtiny a 7 němčiny) složilo svůj slib před rektorem Univerzity Pardubice prof. Ing. Oldřichem Pytelou, DrSc. a převzalo z rukou děkana Fakulty ekonomicko-správní doc. Roudného a ředitelky ÚJHS doc. Poláckové absolventské diplomy. Druhý termín závěrečných zkoušek proběhl v září.

V sobotu 20. června od 8,30 hodin po celý den pokračovala v sérii promocií v Kongresovém sále rektorátu v Polabinách Fakulta chemicko-technologická UPa. Svá studia chemických oborů na fakultě završili absolventským slibem celkem 132 inženýři a 19 magistrů. Součástí ceremonie bylo i udělení Ceny Jurečkovy nadace šesti absolventům za nejlepší a zvláště pozoruhodné diplomové práce roku, které byly odměněny i finanční částkou od čtyř do deseti tisíc korun.

Další promoce se po složení státních závěrečných zkoušek během měsíce června uskutečnily na Fakultě ekonomicko-správní, a to v sobotu 27. června od 9 hodin v Kulturním domě Paramo na Dukle, kde své diplomy převzalo 196 bakalářů (141 z denní a 55 distanční formy studia) a 105 inženýrů oboru ekonomicko-správního.

Na Dopravní fakultě Jana Pernera byly zahájeny promoce v pátek 26. června v České Třebové. Jedenáct absolventů oboru dopravní prostředky převzalo své diplomy ve slavnostně oděném kinosále města Česká Třebová v místě studia své specializace na dislokovaném pracovišti DFJP. Zbývajících 121 absolventů (z celkového počtu 132) převzalo své inženýrské diplomy z rukou děkana fakulty prof. Ing. Milana Lánského, DrSc. v pátek v 9,30 a 11,30 v Domě hudby v Pardubicích. V oboru dopravní marketing, management a logistika absolvovalo 79 inženýrů, 26 v oboru technologie a řízení dopravy a 16 v oboru dopravní infrastruktura.

Nejlepší čtyři studenti, kteří absolvovali studium s vyznamenáním (tzv. červeným diplomem), a pět autorů nejlepších diplomových prací obdrželi zvláštní ocenění Nadace Jana Pernera spojené s finanční odměnou.

Další absolventské, tentokrát bakalářské sponze se uskutečnily 26. září na Fakultě chemicko-technologické.

Jak již tradičně, podzimní měsíce jsou nejen začátkem nového akademického roku, ale i obdobím konání posledních závěrečných zkoušek a obhajob roku předešlého.

(vw)

Průběžný přehled o absolventech UPa za rok 1998

forma ukončeného studia	počet absolventů (v září 1998)				
	UPa celkem	DFJP	FChT	FES	ÚJHS
Bc.	317	0	16	223	78
Mgr.	40	0	19	0	21
Ing.	373	132	132	109	0
Dr.	6	1	5	0	0
Celkem	736	133	172	332	99
Počet absolventů v roce 1997	459	63	141	188	67

Udělení čestného doktorátu Univerzity Pardubice prof. Dr. G. A. Guiochonovi

V úterý 22. září se konalo společné slavnostní zasedání vědeckých rad Univerzity Pardubice a Fakulty chemicko-technologické, při kterém byl udělen čestný doktorát Univerzity Pardubice profesoru panu Georgesi A. Guiochonovi z University of Tennessee v Knoxville.

Na základě profesorova celoživotního díla a jeho podílu na rozvoji mezinárodní vědecké spolupráce s Univerzitou Pardubice se Vědecká rada Fakulty chemicko-technologické v závěru loňského roku usnesla a podala rektorovi návrh, aby jmenoval prof. G. A. Guiochona doktorem honoris causa Univerzity Pardubice.

Slavnostní promoce se uskutečnila v kongresovém sálu rektorátu za účasti vedení univerzity a jejích fakult, významných vědců - členů vědeckých rad a vzácných hostů.

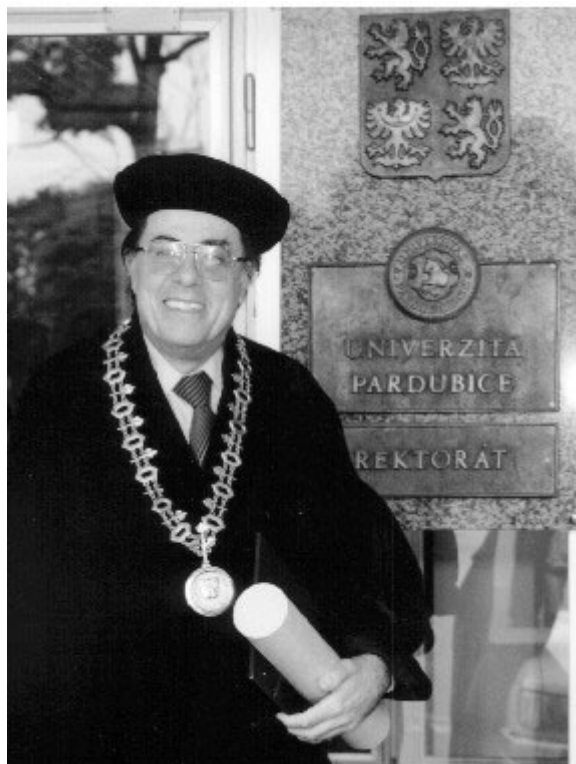
Rektor Univerzity Pardubice profesor Oldřich Pytela předal americkému profesorovi francouzského původu doktorský diplom za přínos v analytické chemii a mimořádné zásluhy o rozvoj vědy a vědeckého poznání.

(vw)

Laudatio ke jmenování prof. Dr. Georgese Guiochona Doktorem Honoris Causa Univerzity Pardubice

(přednesené děkanem Fakulty chemicko-technologické UPa doc. Ing. J. Kotykem, CSc.)

Magnificence pane rektore, cives academici,

je pro mne neobyčejnou ctí, že Vám z funkce děkana Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice mohu představit honoranda pana profesora Georgese Guiochona, který za krátký okamžik vstoupí jako jeden z prvních zahraničních univerzitních pedagogů mezi čestné doktory naší univerzity.

Náš dnešní honorand pochází z Francie. Narodil se 6. září 1931 v městě Nantes, kde absolvoval základní a střední školní vzdělání. Inženýrský titul získal na prestižní École Polytechnique v Paříži, kterou absolvoval v roce 1953. V roce 1958 obhájil doktorskou disertační práci z chemie na Univerzitě Pierre et Marie Curie v Paříži. Na této univerzitě a na École Polytechnique byl potom ustanoven docentem a v letech 1974 řádným profesorem chemie. V letech 1968 až 1984 vedl laboratoř analytické a fyzikální chemie na École Polytechnique. V r. 1984 pjal jmenování řádným profesorem chemie na Georgetown Univerzity ve Washingtonu, D.C. a ve Spojených Státech trvale sídlí dodnes. Od roku 1987 je profesorem chemie na univerzitě státu Tennessee v Knoxville. V rámci programu "Science Alliance" současně působí jako Distinguished Scientist na nedalekém světoznámém pracovišti Oak Ridge National Laboratory.

Jako vysokoškolský učitel přednášel a přednáší fyzikální a analytickou chemii. Pod jeho vedením absolvovaly svá studia ve Francii i v USA desítky diplomantů a doktorandů. Jeho vědecko-výzkumné zaměření je velmi široké a zahrnuje teorii, instrumentaci a aplikace všech typů chromatografie, fyzikálně-chemické aspekty chromatografie, včetně mezifázového převodu hmoty a energie, termodynamiky roztoků a adsorpčních jevů a principů detekce. Ve vědecké činnosti je neobyčejně úspěšný, jeho příspěvek k rozvoji těchto oborů má základní význam a prof. Guiochon je všeobecně považován za vedoucího světového odborníka v oblasti chromatografie. Ukázal například, že plynové chromatografie lze využít k měření přesných termodynamických dat pro popis adsorpce molekul, které nelze získat jinými technikami. Jeho práce o přesnosti chromatografických dat významným způsobem pomohly k zavedení různých forem chromatografie jako spolehlivých standardních analytických technik v kontrolních a klinických laboratořích. Velký ohlas vzbudily rovněž jeho práce o interakcích látek s chemicky vázanými alkylovými řetězci náplní kolon, používaných při kapalinové chromatografii s obrácenými fázemi. Pravděpodobně nejvýznamnějším příspěvkem prof. Guiochona k rozvoji chromatografie je termodynamický popis chromatografického procesu, který je detailně shrnut v jeho stěžejním díle, "Fundamentals of Preparative and Non-linear Chromatography" z r. 1994. Tato kniha obsahuje veškeré teoretické a praktické informace potřebné pro úspěšnou realizaci preparativních a technologických chromatografických separací. Dílo honoranda vedle základního teoretického významu má i bezprostřední praktický dopad na řešení komplikovaných problémů spojených se separací a čištěním produktů biotechnologie a farmaceutického průmyslu.

O nesmírné péli honoranda svědčí úctyhodná publikační činnost. Vedle šesti knih, z nichž některé byly z angličtiny přeloženy i do francouzštiny, ruštiny a polštiny, uveřejnil více než 680 původních vědeckých prací. Prof. Guiochon organizoval několik světových chromatografických symposií ve Francii a v USA, je členem redakčních rad všech významných světových chromatografických časopisů a působil i jako editor velice prestižního časopisu Analytical Chemistry, vydávaného ve Washingtonu. Jeho úspěšná vědecká činnost mu vynesla řadu ocenění, jejichž úplný výčet by trval dlouho. Z nich je možno uvést např. čestná členství v britské chromatografické společnosti, ve francouzské společnosti pro rozvoj spektroskopických a chromatografických metod a v královské španělské společnosti pro chemii a fyziku, francouzské řády "Chevalier de l'Ordre National du Merite" a "Chevalier des Palmes Academiques", Světovu medaili za vynikající výzkum v chromatografii, ceny Americké chemické společnosti za separační vědy z r. 1991 a za chromatografii z r. 1998, cenu A. J. P. Martina z r. 1980 a čestný doktorát Technické univerzity v Budapešti z r. 1982.

Vztah honoranda k naší univerzitě se datuje ještě od doby jeho působení na École Polytechnique, kdy se ze všech sil snažil o podporu rozvoje vztahů mezi vědci ze západních zemí a ze zemí bývalého sovětského bloku, jejichž možnosti byly velmi omezené. V oboru chromatografie se našťěstí našly finanční zdroje pro tyto styky, díky šlechetné velkomyslnosti zesnulého pana Clarka Hamiltona, který pro tyto účely založil nadaci "Science Exchange Agreement". Prof. Guiochon byl spolu s prof. Huberem z Vídně správcem této nadace, která umožnila účast na vědeckých symposiích i dlouhodobější stáže na významných západních pracovištích mnoha mladším vědcům z Polska, Maďarska a především Československa, kde mělo pěstování chromatografických disciplín dlouhou tradici. Obou forem této podpory měli příležitost využít i někteří pedagogičtí pracovníci tehdejší pardubické VŠCHT. Spolupráce navázaná mezi zdejší Katedrou analytické chemie a pracovištěm prof. Guiochona během stáže na École Polytechnique pokračovala i v dalších letech a jejím výsledkem byla řada společných publikací obou pracovišť v mezinárodních časopisech.

Možnosti ještě intenzivnější spolupráce s honorandem se otevřely po r. 1989. Po roční stáži jednoho z pracovníků katedry ve skupině prof. Guiochona v Knoxville pokračoval společný výzkum v oblasti nelineární chromatografie v letech 1994 - 1997 během společného grantového projektu financovaného americko-československým programem spolupráce ve vědě a technologii. Na tento projekt od letošního roku navazuje další tříletý společný výzkum, tentokrát v rámci programu Kontakt pro spolupráci s americkou National Science Foundation. V průběhu této spolupráce vedle několika realizovaných a do budoucna plánovaných pobytů učitelů a doktorandů Katedry analytické chemie navštěvuje pravidelně naši univerzitu i Prof. Guiochon za účelem koordinace výzkumných prací. Počítá se i s příjezdem amerických doktorandů na naše pracoviště. V rámci společných projektů se kombinují a doplňují znalosti amerického pracoviště v oblasti teoretického popisu převodu hmoty při adsorpci a erudice v práci s vyspělou výpočetní technikou a naše zkušenosti s popisem a optimalizací vlivu mobilní fáze na separace. Výsledkem bylo dosud šest společných publikací v mezinárodních odborných časopisech, dvě další se v současné době připravují. Vzájemné kontakty odpovědných řešitelů projektu a jejich spolupracovníků přispívají i k prohloubení odborných a jazykových znalostí a k poznání kulturního života, utužení starých a navázání nových přátelských vztahů a obecně k rozvoji vědecko-technické spolupráci amerických a českých univerzit. Dosažené výsledky lze tedy považovat za úspěšné a další rozvoj kooperace obou pracovišť za slibný.

Magnificence, cives academici, s potěšením vám sděluji, že Vědecká rada Fakulty chemicko-techno-gické Univerzity Pardubice, seznámivši se s celoživotním dílem honoranda a jeho podílem na rozvoji mezinárodní vědecké spolupráce naší univerzity dospěla k rozhodnutí

jmenovat prof. Dr. Georgese Guiochona Doktorem Honoris Causa Univerzity Pardubice.

Usnesení 38. zasedání České konference rektorů Měříň 17. a 18. září 1998

Česká konference rektorů (ČKR) přijala na svém 38. zasedání následující usnesení:

1. ČKR opětně zdůrazňuje význam výzkumné, vývojové a tvůrčí činnosti jako základní podmínky činnosti vysokých škol. Tato oblast byla dosud na vysokých školách finančně hluboko podhodnocována.
2. Při tvorbě rozpočtu na rok 1999 ČKR doporučuje zachovat částku na nespecifikovaný výzkum dle rozpočtu roku 1998. ČKR považuje za nutné zabezpečit navíc počáteční finanční pokrytí výzkumných záměrů vysokých škol v objemu 800 miliónů Kč v souladu s návrhem Rady vlády ČR pro výzkum a vývoj.
3. ČKR pokládá za účelné ponechat koleje a menzy u jednotlivých vysokých škol s povinností věcného břemene zajišťujícího rovnoměrné rozdělení kolejních kapacit studentům všech vysokých škol podle stejných kritérií v dané lokalitě.

V Měříně dne 18. září 1998 Za Českou konferenci rektorů prof. Ing. Jan Hron, DrSc., v.r. předseda

Rýsující se spolupráce s 34. Základnou školního letectva v Pardubicích

Ve dnech 17. - 24. července proběhlo několik jednání děkana Dopravní fakulty Jana Pernera Univerzity Pardubice prof. Ing. Milana Lánského, DrSc. s velitelem 34. Základny školního letectva v Pardubicích plk. gšt. Ing. Janem Andrlíkem o možnostech bližší spolupráce, a to v oblastech výuky, exkurzí a stáží a doktorandského studia.

Součástí jednání byla prohlídka letového zařízení letiště Pardubice. Konkretizace vzájemné spolupráce proběhne v nejbližší době, s realizací je počítáno v letním semestru akademického roku 1998/99.

doc. Ing. Milan Graja, CSc. Dopravní fakulta Jana Pernera

Návštěva ministra dopravy a spojů ČR doc. Ing. Antonína Peltráma, CSc. na DFJP Univerzity Pardubice

Dne 28. července 1998 se uskutečnila první oficiální návštěva nově jmenovaného ministra dopravy a spojů ČR na DFJP s doprovodem, který byl tvořen náměstkem ministra dopravy a spojů ČR doc. Ing. Karlem Sellnerem, CSc. a Ing. Květoslavou Kořínkovou, CSc. Jednání uskutečněné při této příležitosti se zúčastnili za DFJP prof. Ing. Milan Lánský, DrSc., děkan, prof. Ing. Bohumil Řezníček, CSc., poradce děkana, doc. Ing. Josef Volek, CSc., prodekan a Ing. Stanislav Sklenář, tajemník fakulty.

Předmětem jednání byly aktuální problémy dopravy a spojů v kontextu se jmenováním nové vlády a problematikou dalšího rozvoje vysokého školství, zejména v souvislosti s DFJP. Dále byla projednávána možnost pomoci dopravního školství při řešení dalšího rozvoje mobility obyvatel a zajištění dopravní obslužnosti státu. Byla zdůrazněna nutnost intenzivní orientace výuky vysokých škol s dopravním zaměřením na přípravu vstupu ČR do NATO a EU.

Konkrétním výsledkem jednání byla předběžná dohoda o uspořádání kolokvia se zaměřením k této problematice v Pardubicích. Předpokládaný termín konání kolokvia byl stanoven na konec září 1998, organizaci zajistí DFJP, mezi pozvanými budou zástupci ostatních vysokých škol (fakult) s dopravním zaměřením, Ministerstva dopravy a spojů ČR, resortních výzkumných pracovišť a další. Na kolokviu vystoupí ministr dopravy a spojů a jeho spolupracovníci. Ministr dopravy a spojů ČR doc. Ing. Antonín Peltrám, CSc. převezme i odbornou garanci. (O podrobnostech se dočtete v příštím čísle.)

Dále bylo dohodnuto zorganizovat v listopadu 1998 jednodenní seminář věnovaný problematice dopravní politiky ČR v návaznosti na vstup ČR do NATO. Seminář bude odborně garantovat Ing. Květoslava Kořínková, CSc., která v současné době působí jako pedagog na naší dopravní fakultě a je předsedkyní Společnosti dopravy ČSVTS.

doc. Ing. Milan Graja, CSc. Dopravní fakulta Jana Pernera

SENA-JŘ-VT

(sestava nákrešného jízdního řádu pomocí výpočetní techniky)

Jedná se o významný projekt, na kterém se Katedra informatiky v dopravě DFJP podílí stále významněji řešitelsky i koordinačně. Projekt SENNA - JŘ - VT je zaměřen na zásadní modernizaci tvorby pomůcek jízdního řádu (GVD - Grafikonu vlakové dopravy) na Českých drahách, což představuje maximální možné využívání výpočetní a přenosové techniky v této oblasti. GVD jsou společně s Plánem vlakové dopravy dva základní plány řízení dopravního provozu na síti ČD.

Postupné řešení a realizace systému probíhá v tomto pořadí:

r. 1994 - tři tratě ObS-Olomouc (pilotní ověření).

r. 1995 - hlavní tratě ObS-Olomouc (poloprovozní ověření).

r. 1996 - celosíťové poloprovozní ověření v ObS-Olomouc, ObS-Praha, ObS-Plzeň, všechny tratě sítě ČD bez dvanácti tratí OPŘ-Hradec Králové a čtyř tratí OPŘ-České Budějovice.

r. 1997- celosíťová realizace na všech tratích sítě ČD.

Původní zadání znělo na dva základní výstupy:

Pro každý vlak, který je zahrnutý do konstrukce GVD, lze vypracovat (znázornit) jeho dráhový tachogram, který respektuje všechny podmínky průběhu jeho jízdy předepsané jeho jízdním řádem. Dráhový tachogram vlaku bude postupně doplněn i o znázornění spotřeby elektrické energie nebo nafty v souvislosti s doplněním výpočtu jízdních dob o část energetické náročnosti.

Grafický plán obsazení dopravních kolejí v žst.:

Konstrukce listu GVD je doplněna i o pracovní verzi obsazení dopravních kolejí v každé dopravně s kolejovým rozvětvením. Každý vlak má ve své trase přidělenou i svoji dopravní kolej. Tato možnost je dále využívána pro tvorbu Grafického plánu obsazení dopravních kolejí v libovolné žst.

Hledání a řešení konfliktů:

Každý jízdní řád by měl být zbaven případných konfliktů, kterých je celá řada. Projekt SENA má za tímto účelem zabudován algoritmus na vyhledávání a následné řešení celé řady konfliktů.

Řešení konfliktů je automatizováno, ale konstruktérovi je umožněno každý konflikt vyřešit i manuálně vhodnou úpravou tras vlaků. Je na něm ponecháno finální rozhodnutí o kvalitě GVD.

Řešení konfliktů GVD se neobejde bez přesného výpočtu jízdních dob, provozních intervalů (staničních a traťových) a následného mezidobí. Tyto technologické časy jsou obsahem modulu technologických časů. Jedná se o značně rozsáhlý soubor, který musí pokrýt např. všechny druhy zabezpečovacích zařízení používaných v současné době na síti ČD.

Grafický editor standardních dat - EXPERT:

Základem pro počítačovou tvorbu jízdního řádu jsou standardní data podrobně popisující železniční síť. Grafický editor slouží nejenom pro základní popis dopravy a tratí, ale i pro nepřetržitou údržbu a aktualizaci databáze železniční sítě. V editoru jsou uplatněny prvky počítačové grafiky ulehčující práci se standardními daty (např. podrobné rozvětvení kolejiště v dopravních apod.).

Centrální editor vlaků - CEV:

Je novým modulem SENA, navazujícím na doposud používané programy pro vytváření plánu vlakovorby (POPOV, POVYK). Díky tomuto modulu je vlakovorba přímo spojena s tvorbou GVD v jednom uceleném technologickém systému. Zadávání tras dálkových vlaků probíhá z centra (CP-SENA) prostřednictvím počítačové sítě Intranet-ČD na jednotlivá ObS-SENA. Lokální vlakovorba je zabezpečena na jednotlivých OPŘ pomocí CEV a opět následně přenášena do počítačové sítě přes příslušná ObS. CEV umožňuje vzájemnou vazbu na systém ASO (Automatizovaný systém oběhů), který umožňuje optimalizaci obsazování Lv, Lv čet, vlakových čet a vlakových souprav na jednotlivých vlcích.

Operační systém, síťová komunikace

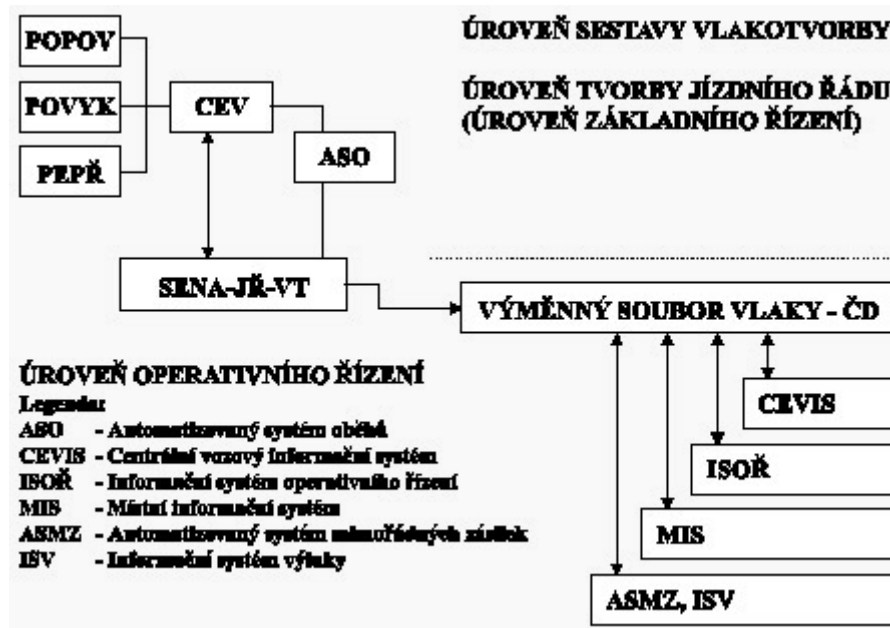
Operační systém:

Za období vývoje a postupné realizace prodělal operační systém rovněž určitý vývoj. Od počáteční verze UNIX-ESIX se přešlo na univerzálnější verzi UNIX WARE 4.0 a později na verzi UNIX-WARE 4.2, která je použitelná na většině současných serverů. Pro pracovní stanice bylo uplatněno prostředí DOS a Windows 3.11, později Windows 95 a v současnosti Windows-NT.

Jako grafická nadstavba se používají prostředky X-Windows a Exceed 6.0. Určitý vývoj prodělaly i datové struktury, např. 16-bitová délka slova byla rozšířena na 32-bitovou a v některých modulech se používá i 64-bitová (CEV).

Síťová komunikace:

Definitivní podoba sítě SENA je dnes charakteristická čtyřmi sítěmi LAN v ObS-Olomouc, ObS-Praha, ObS-Plzeň a CP-Praha napojenými na síť WAN (Intranet-ČD). Všechny tyto systémy splňují HW a SW požadavky současných počítačových sítí. Uvedené uspořádání umožňuje stálou a vzájemnou komunikaci jednotlivých středisek, zejména výměnu programových a datových souborů. Současná technologie konstrukce GVD v celosíťové podobě je plně založena na režimu práce s počítačovou sítí, což je předpokladem pro zásadní zrychlení a zprůhlednění konstrukce, jakož i podstatné snížení nákladů na konstrukční porady.

HW prostředky

První uživatelská verze technických prostředků byla zabezpečena servery IBM 320 se dvěma procesory a různými pracovními stanicemi, především IBM 220.

V únoru r. 1997 byla provedena výměna počítačů. V současné době se používají servery Compaq-Proline 2500 vybavené čtyřmi procesory Pentium Pro 200 MHz, 512 MB RAM, 2x3,2 GB HD.

Pracovní stanice byly plně nahrazeny typem Compaq 6000 a Compaq 4000, 1x Pentium Pro 200 MHz, 32 MB RAM, 2.5 GB HD.

Každé středisko má k dispozici Plotter HP-750C a laserovou tiskárnu HP5.

Vazby systému SENA na ostatní informační systémy DOP-ČD:

V současné době je nemyslitelné, aby některý nový informační systém neměl vazby na ostatní informační systémy. Systém SENA zabezpečuje napojení úrovně základního řízení na ostatní systémy, zejména operativního řízení (viz obr. č. 3).

Dalším významným faktorem je systémem SENA naplněný a realizovaný přenos dat o vlacích z hotového celosíťového GVD do Výměnného souboru vlaky ČD, který je k dispozici ostatním informačním systémům DOP-ČD v DATISu Pardubice.

Soubor je naplňován z CP-SENA, kde je po importu dat z jednotlivých ObS vytvořen celosíťový soubor dat a prostřednictvím sítě Intranet-ČD přenesen na centrální server.

Efektivnost systému:

Systém SENA byl vyvinut a dodán na klíč za poměrně krátké časové období. Od zadání v roce 1992 do celosíťové realizace I. etapy (základní verze) v roce 1996 uplynuly čtyři roky. Díky domácímu dodavateli byly i finanční vstupy relativně nízké. Systém, který účelně využívá pro svoji funkci počítačovou síť, byl zásadně redukován (počet konstrukčních pracovišť z devíti v roce 1996 na tři v současnosti). To samozřejmě představuje i úsporu pracovníků konstrukce GVD. Poměrně slušné úspory provozních nákladů se dosahují při redukcí celosíťových konstrukčních porad na minimum i při dokončovacích činnostech, při finalizaci pomůcek GVD (listu GVD, SJŘ, KJŘ). Za rok 1997 byly vyčísleny úspory provozních nákladů konstrukce GVD prostřednictvím projektu SENA na částku 4.534.200 Kč.

Závěr

První rok celosíťové realizace projektu SENA-JŘ-VT vykazuje slušné výsledky docílené zabezpečením konstrukce GVD prostředky výpočtové a přenosové techniky. Uvedený příklad dokumentuje, že i v prostředí železniční dopravy lze úspěšně realizovat moderní technologie.

Literatura

[1] Šotek K.: Skutečná architektura informačního a řídicího systému DOP-ČD, Doprava, 1998, (v tisku)

[2] Greiner K.: Centrální editor vlaků Českých drah, Scientific papers of the Univerzity of Pardubice, The Jan Perner Transport Faculty, 1/1997

[3] Šotek K.: Dopravní informační a řídicí systémy, skripta, Dopravní fakulta Jana Pernera, 1998

[4] Šotek K., Bachratý H., Kršák E., Ružbarský J.: Nové systémy tvorby cestovného poriadku na železničiach ČD a ŽSR, ŽEL '97, Žilina

doc. Ing. Karel Šotek, CSc. Katedra informatiky v dopravě DFJP UPa

Letní škola

Katedra anorganické technologie chemicko-technologické fakulty pořádala v rámci mezinárodního grantu CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies) - Network A-32 "Letní školu", zaměřenou na vybrané kapitoly z chemické termodynamiky. Letní škola se konala od 30. srpna do 11. září, tedy celkem 10 pracovních dnů v učebnách a na pracovištích katedry anorganické technologie a Společné laboratoře chemie pevných látek AV ČR a Univerzity Pardubice. Teoretická výuka byla na programu dopoledne, laboratorní cvičení pak v odpoledních hodinách. V sobotu 5. září byl na programu poznávací zájezd do Prahy.

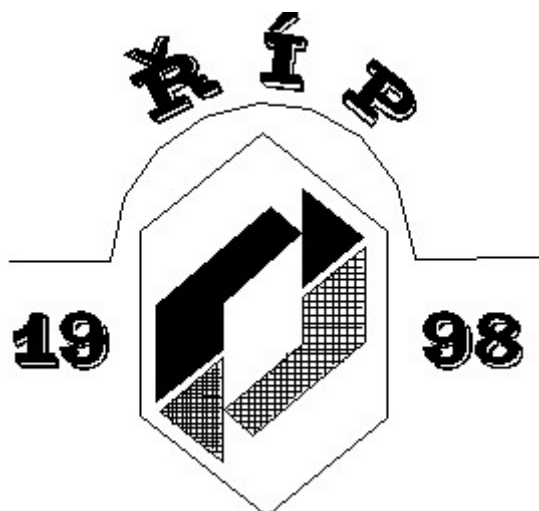
Vedoucím letní školy byl doc. Ing. Vratislav Velich, CSc., jako učitelé působili na letní škole prof. Dr. Milan Meloun, DrSc. a doc. Ing. Jiří Málek, CSc. z Univerzity Pardubice, prof. Dr. Erich Königsberger a Dr. Peter Waldner z University Leoben (Rakousko), Dr. Lan-Chi Tran-Ho z University Perth (Austrálie - nyní působí na univerzitě v Leobenu), Ing. Ivan Kron, CSc. z Univerzity P. J. Šafárika v Košicích a Ing. Rudolf Rychlý, CSc. z Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové. Laboratorní cvičení vedli Dr. Ing. Miroslav Kroupa a Ing. Galina Franková z pořádající katedry anorganické technologie a Ing. Eva Černošková, CSc. a Ing. Jana Shánělová ze SLCHPL. Jako posluchači se letní školy zúčastnili studenti z Univerzity P. J. Šafárika v Košicích.

Letní škola tvořila významnou součást projektu A-32, který byl zaměřen na studium tvorby pevných látek v lidském organismu se zvláštním zaměřením na látky tvořící součást ledvinových kamenů. Koordinátor tohoto mezinárodního projektu prof. Dr. Erich Königsberger z University Leoben ocenil velmi dobrou organizaci letní školy a vysokou úroveň výuky. Lze konstatovat, že letní škola byla velmi dobrým příspěvkem k mezinárodní vědecké spolupráci a budoucím vědeckým pracovníkům umožnila získat cenné odborné zkušenosti.

doc. Ing. Vratislav Velich, CSc. vedoucí projektu CEEPUS Katedra anorganické technologie FChT UPa

ŘÍP 98

3. vědecko - technická konference s mezinárodní účastí Řízení procesů 1998 se konala ve dnech 7. - 10. června 1998 v hotelu Dlouhé Stráně v Koutech nad Desnou v Jeseníkách.

Tato dnes již tradiční konference se koná ve dvouletých cyklech a střídá tematicky obdobnou akci pořádanou katedrou automatizace chemickotechnologické fakulty STU Bratislava ve Vysokých Tatrách.

Organizátoři konference, katedra řízení procesů a výpočetní techniky chemicko-technologické fakulty, přizvali ke spoluúčasti na organizaci ústav počítačové a řídicí techniky VŠCHT Praha, katedru automatizace CHTF STU Bratislava a pobočku České společnosti průmyslové chemie naší univerzity. Odborným garantem konference byl prof. Ing. Oldřich Drábek, CSc. Záštitu nad konferencí přijal děkan Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice doc. Ing. Josef Kotyk, CSc.

Cílem konference bylo seznámit účastníky s nejnovějšími poznatky z oblasti řízení procesů a zajistit výměnu zkušeností mezi odbornými a vědeckými pracovníky z průmyslu, výzkumných ústavů, akademie věd, projekčních a dodavatelských organizací a vysokých škol.

Program konference byl rozdělen do pěti tematických okruhů: teorie řízení a optimalizace, modelování a identifikace, umělá inteligence, technické prostředky řízení a měřicí technika a programové vybavení a výukové programy.

Za přednáškovým pultem se vystřídalo 40 účastníků, 62 prací bylo prezentováno na vývěškách a 53 autorů publikovalo příspěvek ve sborníku bez účasti na konferenci. Technické prostředky a programové vybavení pro řízení technologických procesů prezentovaly 4 firmy. Součástí konference byl také kulatý stůl na téma "Samočinně se nastavující regulátory: algoritmy a implementace", na kterém se prezentovali pracovníci katedry automatizace a řídicí techniky technologické fakulty ve Zlíně, a exkurze na unikátní energetické dílo, vodní přečerpávací elektrárnu Dlouhé Stráně. Individuálně měli účastníci možnost navštívit výrobu ručního papíru ve Velkých Losinách, jediný provoz tohoto typu v Evropě.

Celkem se konference zúčastnilo 103 účastníků: 68 z České republiky, 19 ze Slovenska, 12 z Ruské federace, 2 z Polské republiky a 2 z Rumunska.

Na základě přednesených příspěvků je možné konstatovat, že rozvoj teorie, nové přístupy k řešení úloh řízení a také praktické implementace mají v této oblasti pozitivní trend. Do této oblasti dnes vstupují metody umělé inteligence a prostředky číslicové řídicí techniky.

Konference bezesporu prokázala, že dnešní moderní technologie se neobejdou bez použití prostředků číslicové řídicí techniky a moderních metod řízení a že základní znalosti z oboru řízení technologických procesů jsou nutným předpokladem každého kvalitního technologa. A je proto velmi smutné konstatování, že právě na naší fakultě došlo při úpravě studijních programů k výraznému omezení počtu i rozsahu disciplín, ve kterých by se posluchači s těmito metodami a prostředky mohli důkladněji seznámit.

Na technickém zabezpečení konference (výpočetní technikou) se aktivně podílela firma INIT New ze Šumperka, jejíž ředitelkou je absolventka pořádající katedry Ing. Lenka Bartoňová. Tisk dvoudílného sborníku zajistila katedra polygrafie a fotofyziky naší fakulty, tisk organizačních materiálů pak ediční středisko univerzity. Na přípravě grafických podkladů se podílely i pracovnice CIT. Propagaci konference zajistily i dva odborné časopisy, AT&P Journal (Bratislava) a CHEMagazin (Pardubice). Sponzorsky se na konferenci podílely FATRA, a.s., Napajedla a SYNTHESIA, a.s., Pardubice - Semtín. Všem za tuto pomoc patří bezesporu poděkování. Mimořádné poděkování však patří zaměstnancům hotelu Dlouhé stráně, vedené paní Alžbětou Kirschnerovou, za nevšední ochotu a vstřícnost při zajištění všech požadovaných služeb, výbornou stravu a pohodlné ubytování. Všechny tyto vzorné služby a překrásné přírodní prostředí Jeseníků měly jistě vliv na pohodu účastníků a tím i na zdárný průběh konference.

Účastníci konference se rozjížděli s přáním pokračovat v pořádání této konference. To je jistě pro organizátory ta nejlepší pochvala a ocenění. Všichni se proto těší a jsou připraveni udělat maximum pro zdar konference budoucí, ŘÍP 2000.

prof. Ing. Ivan Taufer, DrSc.

předseda organizačního výboru

KŘPVT FChT UPa

II. Seminář: "Pokroky anorganické chemie" Cikháj 1998

Česká společnost chemická, odborná skupina anorganické chemie a Katedra anorganické chemie Přírodovědecké fakulty Masarykovy Univerzity v Brně uspořádaly II. Seminář nazvaný "Pokroky anorganické chemie", který se konal v Cikháji, v malebné vesničce v kraji Českomoravské vysočiny. Seminář se uskutečnil od 22. do 25. června 1998 a zúčastnili se jej pracovníci a postgraduální studenti níže zmíněných univerzit a vědeckých institucí:

Katedry anorganické chemie Přírodovědecké fakulty Masarykovy Univerzity, Brno,

Katedry anorganické chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity P. J. Šafárika, Košice,

Katedry obecné a anorganické chemie Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice,

Ústavu anorganické chemie SAV, Bratislava,

Katedry anorganické a fyzikální chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého, Olomouc,

Katedry anorganické chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, Praha,

Katedry anorganické chemie, Přírodovědecké fakulty Univerzity Komenského, Bratislava,

Ústavu anorganické chemie AV ČR, Řež u Prahy,

Katedry anorganické chemie Slovenské technické univerzity, Bratislava,

Chemického Institutu Humboltovy Univerzity, Berlin, Německo.

Struktura semináře byla velmi vhodně koncipována do bloků plenárních přednášek a bloků přednášek přednesených postgraduálními studenty.

Cílem semináře bylo vzájemně se informovat o současných výsledcích výzkumu v oblasti anorganické chemie. V průběhu konference zazněly přednášky např. o syntéze, struktuře a vlastnostech izopolyvanadičnanů;

komplexních sloučeninách niklu s bidentátními ligandy; o rychlých protonových vodičích nebo o redoxním rozpouštění oxidů přechodných kovů.

Katedra obecné a anorganické chemie Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice byla reprezentována třemi plenárními přednáškami:

doc. Ing. Miroslav Vlček, CSc.: Amorfnní chalkogenidy - materiály pro difrakční optiku,

doc. Ing. Zdeněk Černošek, CSc.: DSC studium nekrystalického selenidu arsenitého,

Ing. Tomáš Wágner, CSc.: Studium fotoindukované reakce v pevné fázi v systému Ag/As₃₃S₆₇ a její praktické uplatnění

a dvěmi přednáškami postgraduálních studentů vedených prof. Ing. M. Frumarem, DrSc.:

Ing. Zbyněk Polák: Fotoindukované jevy v amorfnních chalkogenidech systému As-S

Ing. Petr Němec: Chalkogenidová skla dotovaná prvky vzácných zemin.

V programu semináře nechyběla ani odborná exkurze do sklárny v blízkých Škrdlovicích a nezbytná část programu věnovaná posílení fyzického a duševního zdraví všech účastníků turistickým výletem na Žákovu horu, Devět skal a prameny Svatky.

Seminář byl velmi užitečný a přínosný pro všechny účastníky konference, kteří věří, že tato nová tradice výměny zkušeností bude zachována i do budoucna.

Ing. Tomáš Wágner, CSc. Katedra obecné a anorganické chemie FChT UPa

Propagujeme odbornou literaturu - křtíme knihy

Uskutečnit křest odborné knihy je doposud opomíjená forma uvádění technické literatury mezi veřejnost. Jak ukázala akce, konaná k této příležitosti, může to být přínosem nejen společenským.

Dne 9. září t.r. uspořádala Dopravní fakulta Jana Pernera společně s Nadací Jana Pernera a firmou EXCOLO, s.r.o. křest knihy Ing. Jaroslava Krejčara "Přepravní balení, ložení a fixace zboží". Součástí uvedení knihy byl i odborný seminář, kterého se zúčastnilo více než 50 pracovníků dopravních a spedičních organizací, velkých výrobních podniků - uživatelů dopravy, ale i pedagogů z dopravních průmyslovek, kteří tuto problematiku učí.

Přítomní se zájmem vyslechli příspěvky pedagogů a externích spolupracovníků Dopravní fakulty Jana Pernera, týkající se technologie přepravy a logistických metod, významu bezpečné přepravy zboží v rámci spediční činnosti, zejména však otázek škod způsobených špatnou nakládkou, včetně postupu při jejich předcházení a likvidaci.

Velký ohlas měla přednáška autora - Ing. Jaroslava Krejčara, jehož vystoupení bylo věcným průřezem knihy a bylo doplněno i praktickými ukázkami technických prostředků pro nakládání se zbožím a jeho fixaci v dopravních prostředcích.

Vyřešit problém bezpečné přepravy znamená zvládnout celý komplex činností od volby vhodného přepravního prostředku, přes posouzení přepravních tras, použití odpovídajícího druhu obalu, progresivních fixačních prostředků až po konkrétní řešení optimálního způsobu ložení a fixace zboží.

Autor publikace, Ing. Jaroslav Krejcar, je soudním znalcem v oblasti přepravního balení, ložení a fixace zboží, který se danou problematikou zabývá již více než 15 let. Je externím pracovníkem Dopravní fakulty Jana Pernera Univerzity Pardubice a Nadace Jana Pernera. Úzce spolupracuje s holandskou firmou SYNPACK, b.v., je spoluautorem programu optimalizace nakládky a fixace ložných jednotek v kontejnerech, užívaného především holandskými dopravci. Své poznatky předává formou přednášek a publikací.

Dvěšestpadesátistránková publikace poskytuje ucelený přehled výše uvedené problematiky, s řadou obrázků a názorných schémat. Základem vydávané knihy byla vysokoškolská skripta užívaná jako učební pomůcka na Dopravní fakultě Jana Pernera od roku 1996.

Kmotři - výkonný tajemník Svazu spedice a logistiky Ing. Jiří Kladiava a proděkan Dopravní fakulty Jana Pernera doc. Ing. Josef Volek, CSc. popřáli knize a jejím čtenářům a uživatelům hodně úspěchů při naplňování jejího poslání - t.j. být příručkou přepravcům i dopravcům při přepravním balení, nakládání a zajišťování zboží v dopravních prostředcích a předejít tak jednomu z nejdůležitějších problémů - škodám z přepravy.

Protože se jedná o aktuální problematiku, připravila Nadace společně s Dopravní fakultou Jana Pernera a firmou EXCOLO pětidenní specializovaný kurz na téma "Bezpečnost, hospodárnost a odpovědnost při přepravě zboží", který se bude konat ve dnech 19. - 23. října 1998 v hotelu Technik - Lázně Bohdaneč.

Ing. Milena Foglarová vzdělávací a informační pracoviště Dopravní fakulty Jana Pernera, se sídlem v Praze

K problematice životního prostředí

Problematika životního prostředí neztrácí s postupujícími roky nic na své aktuálnosti. Je předností naší univerzity, že se dané tematice věnuje na jejích jednotlivých fakultách nemalá pozornost. Z poslední doby o tom svědčí například podíl Fakulty ekonomicko-správní UPa na uspořádání semináře, jímž se pozvaným zájemcům představilo České ekologické manažerské centrum - Czech environment management center. Jeho výkonný ředitel Ing. Roman Vyhnálek, CSc. hned v úvodním slově zdůraznil, že se jedná o nevládní, neziskové sdružení podnikatelů a podniků působících v oblasti průmyslové ekologie. Současně ukázal, jak nezbytná je jeho vazba na

vysoké školství, poněvadž právě to má možnost výrazně ovlivňovat přístup nastupujících generací k životnímu prostředí.

Na zmíněný aspekt se v prezentaci Univerzity Pardubice odvolal její prorektor doc. Ing. Jan Čapek, CSc. Vzpomněl při ní dlouhodobou tradici, kterou na škole představuje současný Ústav ochrany životního prostředí v čele s doc. Ing. Tomášem Sákrou, CSc. Zároveň zmínil přínos i dalších pracovišť, jež se danou problematikou ze svého hlediska zabývají. O jejich dobrých výsledcích podala důkaz již skutečnost, že mezi účastníky byli rovněž absolventi někdejší VŠCHT, zastávající odpovědná místa v jednotlivých průmyslových subjektech.

Vlastní seminář neměl ovšem pouze informativní ráz. Ten byl v přednáškovém sále pardubického zámku vyčerpán především shrnujícími sděleními o stavu harmonizace environmentální legislativy České republiky s Evropskou unií a závěrech zasedání o environmentálních manažerských systémech z června 1998 v San Francisku. Přínos celé akce spočíval totiž v následném odborném školení, k němuž od 8. července své prostory i vybavení poskytla Fakulta ekonomicko-správní. Zúčastnilo se ho na dvacet účastníků, mezi nimi též Ing. Ilona Obršálová, CSc. z katedry veřejné správy. Jednalo se o třídní vzdělávání uzavřené předáním příslušného osvědčení úspěšným absolventům. Na závěr lze konstatovat, že rovněž tyto pro univerzitu finančně nenáročné aktivity přispívají nemalou měrou k jejímu zviditelnování právě i v úzce specializované odborné veřejnosti.

PhDr. Miloš Charbuský, CSc. Katedra veřejné správy FES UPa

Francie

Firma Rhône-Poulenc společně s francouzskou ambasádou v Praze vyhlásují již několik let "Cenu za chemii", určenou pro tři nejlepší práce studentů doktorandského studia v oboru chemie z České republiky, což jsou také jediná omezení pro účast v soutěži. Původně byla tato soutěž určena pouze pro studenty Univerzity Karlovy, ale od roku 1997 je určena doktorandům ze všech chemických fakult, přičemž každou školu mohou zastupovat maximálně dva studenti. Hlavní zásluhu na konání této soutěže má prof. J.-M. Lehn, francouzský držitel Nobelovy ceny za chemii, který se každoročně účastní slavnostního předání této ceny na francouzském velvyslanectví. V loňském roce jsem měl to štěstí, že moje práce na téma "Využití spojení kapalinové chromatografie a hmotnostní spektrometrie pro analýzu průmyslově důležitých látek" byla mezi oceněnými pracemi.

Kromě finanční odměny je součástí ocenění dvouměsíční stáž ve Francii podle vlastní volby. Hledání výzkumného pracoviště, kde bych mohl uskutečnit stáž, nebylo pro mne jednoduché, protože jsem musel asi do měsíce oznámit jeho adresu. Stáž musí být ukončena do konce kalendářního roku, a proto jsem už začátkem října odjížděl do Paříže. Jelikož jsem nikdy předtím francouzštinu nestudoval a ve shonu před mým odjezdem jsem toho samostudiem příliš nestihl, odjížděl jsem francouzštinou téměř neposkrvněn, leč bez obav, anglicky se přece lze domluvit téměř všude a zvláště ve vědě by to neměl být problém. Slyšel jsem sice, že Francouzi nemají jiné jazyky moc v lásce, ale nepřikládal jsem tomu velkou váhu a hlavně jsem už neměl čas. První dny v Paříži byl pro mě šok. Problém s jazykem jsem měl prakticky všude, takže jediná možnost byla začít se hodně rychle učit francouzsky. Na angličtinu většina lidí nereaguje, ať už proto, že nemluví nebo prostě mluvit nechce, což je dost časté. Po příjezdu do Paříže jde každý stážista nejdříve na CIES (Centre International des Etudiants at Stagiaires), kde dostane stipendium, adresu svého ubytování a další formality. Většina stážistů přijíždí z frankofonních afrických zemí. Když na mě po několikahodinovém čekání přišla řada, zcela jsem vyděsil úřednický tým, že nemluví francouzsky, a tak musela sehnat někoho, kdo bude překládat. Vše se vyřídlilo a já jsem se konečně dostal na přidělenou ubytovnu. Po otevření dveří mého pokoje jsem téměř oněměl úžasem. Nevyžadují sice žádný velký komfort, ale takhle plesnivý a špinavý pokoj s rozbitým oknem a tekoucím umyvadlem jsem opravdu nečekal. Díky přítomnosti švábů jsem se aspoň necítil tak sám. Podle předchozích instrukcí jsem hned ráno odešel opět na CIES, kde jsem žádal změnu ubytování. Slušně, ale jasně mi vysvětlili, že žádné jiné ubytování nemají a jestli se mi to nelíbí, můžu si najít něco jiného. Hledání ubytování v Paříži za rozumnou cenu je dost obtížné. Spoustu inzerátů lze najít na univerzitách, za úvahu stojí též agentury zprostředkující ubytování.

Pro více lidí se vyplatí pronajmout si "studio", což je něco jako naše garsonka. V cenové kategorii pod 2000 F/měsíc dost často chybí něco ze základního vybavení, jako např. záchod, sprcha nebo v zimě topení. Představa bydlení bez WC nebo sprchy mě opravdu nenadchla.

Místem mojí stáže bylo výzkumné centrum CEA Saclay, které se zabývá zejména jaderným výzkumem, a asi proto je tato instituce zaměstnávající asi 3000 lidí vojenským objektem s přísným střežením. Při vstupu nebo odchodu z objektu se každý musí prokázat průkazkou, jinak není vpuštěn. Při cestě na oběd je třeba použít magnetickou kartu, protože jídelna je mimo vojenský prostor. CEA je považována za francouzské špičkové pracoviště s takřka neomezenými finančními možnostmi. Protože Saclay leží asi 30 km od Paříže, zajišťuje zaměstnavatel každý den zdarma dopravu asi 30 autobusy z různých míst Paříže. Celý areál se skládá ze spousty budov s jednotlivými výzkumnými odděleními, několika parkovišť, parků a také skvěle vybavené knihovny. S financemi si opravdu nikdo hlavu nedělá, např. někteří moji kolegové vyhazovali do odpadu skleněné nádoby (kádinky, pipety, apod.) po jediném použití, protože je "contaminated". Zvyklý na naše podmínky jsem někdy s lítostí sledoval až nerozumné plýtvání. Zajímavostí pro mě byl centrální rozvod plynného dusíku, dokonce i kapalný dusík se čerpal z centrálního rozvodu. Pracoval jsem na výborně vybaveném oddělení hmotnostní spektrometrie, kde bylo asi 30 hmotnostních spektrometrů s nejrůznějšími způsoby ionizace, možností MS/MS i vysokým rozlišením. Mým úkolem bylo vypracování metodiky na stanovení glykolů v radioaktivním odpadu v koncentracích řádově desítek ppb.

Za zvláštní zmínku stojí jídelna, pokud se dá takto skromně nazvat. Jak je známo, Francouzi přikládají jídlu a vůbec stolování velkou váhu. Oběd se skládá z několika chodů s bohatým výběrem, takže trvá nejméně hodinu. K jídlu se běžně pije víno. Když jsem se jednou při obědě zmínil, že u nás se alkohol v pracovní době pít nesmí, kolegové se smáli a nedokázali to vůbec pochopit, jak je to možné. Oblíbit si francouzskou kuchyni není vůbec těžké. Zajímavý byl také způsob placení obědů. Každý si na tác vezme jídlo a přílohy podle chuti, pokladník mu spočítá počet bodů za jeho jídlo a odečte z magnetické karty. Hodnota bodu se liší podle výše platu, takže za stejné jídlo zaplatí vedoucí oddělení výrazně vyšší sumu než třeba uklízečka.

Největším zážitkem bylo pro mne poznávání Paříže, která nabízí tolik možností jako málokteré město na světě. Při pobytu v Paříži se vyplatí pořídit si průkazku na dopravu (tzv. Orange carte) s kupónem podle počtu zón. Nejrychlejší je použití metra, které má 13 tras a jezdí prakticky všude. Ve vagónech metra lze potkat hodně tuláků a bezdomovců, z nichž někteří spojují svoji žádost o almužnu s hudební produkcí nejružnější úrovně. Pro návštěvu muzeí a dalších atrakcí je výhodné zakoupit tzv. muzejní kartu, která umožňuje bezplatnou návštěvu většiny zajímavostí. Lze ji zakoupit na každé stanici metra nebo pro stážisty se slevou na CIES, kde je možno získat i další výhody, např. zlevněné lístky do divadla, do trojrozměrného kina "La Geode" nebo levné výlety do jiných měst. Na závěr svého pobytu jsem při cestě do Chamonix vyzkoušel rychlovlak TGV, který se rychlostí, komfortem i cenou směle přibližuje letadlu.

Závěrem doporučení pro ostatní doktorandy: je škoda nevyužít šance a nepřihlásit se do soutěže. Pokud můžete předložit výsledky a hlavně jste schopni anglicky nebo francouzsky prezentovat svoji práci, neváhejte, šance určitě je a Francie za to rozhodně stojí. A pokud to vyjde, nepodceňujte studium francouzštiny, nebudete v žádném případě litovat.

Ing. Michal Holčapek

Katedra analytické chemie FChT UPa

Vernisáž další výstavy v Galerii univerzity

Ve středu 2. září byla otevřena další z výstav výtvarného umění v Galerii Univerzity Pardubice umístěné v Univerzitní knihovně v Polabinách. Tentokrát se jedná o výstavu kreseb rodáka z Poličky - Bořivoje Borovského, který působí již přes třicet let jako pedagog na výtvarné katedře pedagogické fakulty v Hradci Králové. Zdálo se, že i vernisáž navštívilo mnoho z jeho příznivců a dřívějších studentů. Za přítomnosti prorektora pro vzdělávání a vědu doc. Ing. J. Jandy, CSc. uvedl výstavu a umělce Mgr. Lubomír Netušil, umělecký garant univerzitních výstav.

Leoš Kučera pro Mladou frontu Dnes o výstavě napsal:

Malíř změnil techniku, ale motivy zůstávají

V abstraktních kresbách královéhradeckého malíře Bořivoje Borovského lze vyčíst řadu konkrétních symbolů, jejichž nosným motivem je především volná krajina. Z té si malíř odnáší hlavně pocitové dojmy, které rozvádí na rozměrných plátnech. Před několika měsíci však na čas změnil techniku a velká olejová plátna nahradily menší tužkové kresby. Jejich kolekci hostí galerie knihovny Univerzity Pardubice.

"Odkakživa mě inspirovala krajina, ale ne taková placka, jako je tady v Polabí. Musí být pěkně zvlněná a dramatická a navíc znásobená zvláštní oblohou, jaká je třeba na Českomoravské vysočině. Je to asi nadmořskou výškou, že se tam mraky potulují po nebi daleko rychleji než kdekoliv jinde", líčí pětadesátiletý rodák z Poličky. V tvorbě Borovského se objevují nejen mraky, kterým věnoval v šedesátých letech cyklus monotematických grafik, ale také daleké pohledy do krajiny se shluky keřů a stromů, kopců a pohoří.

Po krajinářských začátcích v šedesátých letech Borovský upustil od realistického pohledu na krajinu a začal se věnovat abstraktní malbě. Figurální motivy se v jeho díle objevovaly jen zřídka, především v podobě ohlasů a dialogů s jinými malíři. "Vybral jsem si nějakou fresku, ať už z etruského umění, nebo od Piera Della Francesca. Ta mi sloužila jako model. Z něho jsem vycházel při tvorbě vlastních děl. Není to nic nového, ale pro malíře je to rozhodně zajímavá zkušenost", míní Borovský. Nejznámějším dílem vzniklým tímto způsobem je Monetova Snídaně v trávě, která je ohlasem na dílo mistra Giorgiona.

Současná malířova tvorba však čerpá ze sedmdesátých a osmdesátých let, kdy se v jeho dílech poprvé objevil motiv neobvyklých kapek. Tento neuzavřený cyklus jako by ignoroval zemskou gravitaci, při bližším prozkoumání totiž je patrné, že kapky padají vzhůru. V kresbách vystavených v knihovně pardubické univerzity se však vracejí jen volně jako velké světlé koule. "Je to motiv, který mě podvědomě provází už spoustu let. Může to být světlo v podobě světlého bodu nebo paprsku. Pravdou je, že se to v mých pracích často opakuje. Nedávno jsem doma vyhrabal staré obrazy, porovnal je s kresbami ze současnosti a

překvapilo mě, jak hodně se podobají. Je to zvláštní, protože nijak vědomě je tam nedávám", dušuje se malíř.

Kolekce čtyřadvaceti kreseb, které Borovský vybral z cyklu čítajícího na sto pláten, však kromě světelných koulí odráží i mnoho dalších symbolů. Jsou to ukryté tváře a oči, nebo dokonce zcela zřetelné falické symboly. "Není to ale můj záměr. I když to divák může objevit, je potřeba si uvědomit, že jde o mé vidění krajiny. Tím, že se vedle velkých barevných pláten věnuji i kresbě, neznamená, že bych se chtěl věnovat i jinému tématu. Jsou to podobné motivy, které ale neslouží jako náčrt nebo skica pro olejovou malbu. Jsou to zcela svébytná díla", vysvětluje malíř.

Interpretace kreseb Borovského je díky absenci názvů zcela na divákově fantazii. "Nemám rád literaturu ve výtvarném umění. Proto svá díla raději nepojmenovávám. Když už nebylo zbylí, dával jsem jim názvy zcela náhodně. Někdy to došlo tak daleko, že jsem je skládal ze slov náhodně vybraných z knížek. Když jsem vystavoval kolekci svých grafik v cizině, snažili se názvy překládat, čímž vznikaly dokonalé nesmysly", usmívá se Borovský, jehož výstava je v Pardubicích otevřena do konce října.

(MF DNES 9. září 1998)

Výsledky 15. ročníku Mezinárodního festivalu akademických sborů - IFAS

Pardubice 24. - 29. června 1998

hlavní organizátor akce - Vysokoškolský umělecký soubor
Univerzity Pardubice

Letošní festival akademických sborů se vydařil nad očekávání

(převzato z Pardubických novin, 30.6.1998, jj)

V neděli byl v Pardubicích zakončen Mezinárodní festival akademických sborů - IFAS.

Absolutním vítězem festivalu vyhlásila mezinárodní porota brněnský sbor Ars Brunensis Chorus, který je odborníky řazen mezi nejlepší tělesa svého druhu v České republice.

V kategorii ženských sborů zvítězil Dívčí sbor OF UJEP z Ústí nad Labem před Pěveckým sborem Comenius z Bratislavy a sborem Northen Palmira z ruského St. Petěrburgu.

Kategorii komorních smíšených sborů vyhrál Komorní sbor Cantores Iuvenes z Varšavy. Druzí skončili Madrigal Singers z Wichity v USA a třetí Pěvecký sbor Comenius z Bratislavy.

Nejlepším smíšeným velkým sborem vyhlásila porota Ars Brunensis Chorus z Brna, druhé místo obsadil Pěvecký sbor PedF UK Praha a třetí Akademický sbor Wiktora Wawrzyczka z univerzity v polském Olsztynu.

Zvláštní ocenění poroty získaly Pěvecký sbor PedF UK Praha za nejlepší interpretaci povinné skladby Zvěstování od Bohuslava Martinů, Sbor státní univerzity ve Wichtě, USA za nejlepší provedení lidové písně a Komorní sbor Cantores Iuvenes z Varšavy za pozoruhodné provedení skladby K. Dzierma Lokomotywa.

"Letošní ročník měl nejhezčí atmosféru, jakou jsem kdy při tomto festivalu zažila," přiznala Alena Mejstříková, organizační ředitelka festivalu. "Všichni byli velice spokojeni a o přátelské atmosféře svědčí i fakt, že Američané se nejvíc skamarádili s Poláky, se kterými se tvrdě utkali o první místo v kategorii komorních smíšených sborů."

Velice spokojen s úrovní festivalu byl i člen mezinárodní poroty a ředitel Konzervatoře Pardubice Miloslav Střítecký: "Zaujalo mě, že tady letos nebyl žádný slabší sbor. Američané byli oživením festivalu svou bezprostředností i kvalitou výkonu. Už jejich netradiční rozmístění ve sboru je zvláštností. Nejsou soustředění po hlasech, ale promíchání, takže se nikdo nemůže spolehnout na nikoho jiného než na sebe. Festivalem i městem byli Američané nadšeni a odvezli si podle vlastních slov nezapomenutelné zážitky. Trochu mě proto mrzí, že přístup města k festivalu nebyl poněkud vstřícnější. Vždyť tímto způsobem získávají Pardubice dobré jméno mezi stovkami akademicky vzdělaných lidí po celém světě."

Závěrečný protokol soutěže 15. ročníku IFAS '98 24. - 29. června 1998 Pardubice, Česká republika

Kategorie: Ženské sbory

1. místo - Dívčí komorní sbor PF UJEP, Ústí nad Labem, Česká republika 26,0 bodů 12 000,- Kč

2. místo - Pěvecký sbor Comenius Bratislava, Slovensko 24,4 bodu 8 000,- Kč

3. místo - Northen Palmira, St. Peterburg, Rusko 21,8 bodu 4 000,- Kč
4. místo - Ženský pěvecký sbor Carmina, Přeštice, Česká republika 17,8 bodu
5. místo - Sirmium Cantorum, Sremska Mitrovica, Jugoslávie 17,2 bodu

Kategorie: Komorní smíšené sbory

1. místo - Komorní sbor Cantores Iuvenes, Varšava, Polsko 26,6 bodu 10 000,- Kč
2. místo - Madrigal Singers, Wichita, USA 25,4 bodu 6 000,- Kč
3. místo - Pěvecký sbor Comenius Bratislava, Slovensko 24,6 bodu 3 000,- Kč
4. místo - Societas Cantica Vranov nad Toplou, Slovensko 21,6 bodu
5. místo - Komorní sbor katedry umění Univerzity v Tartu, Estonsko 20,0 bodů
6. místo - Akademický pěvecký sbor Mladost' Banská Bystrica, Slovensko 19,6 bodu

Kategorie: Smíšené sbory

1. místo - ARS BRUNENSIS CHORUS, Brno, Česká republika 26,8 bodu 20 000,- Kč
2. místo - PedF UK Praha, Česká republika 24,6 bodu 10 000,- Kč
3. místo - Akademický sbor Wiktora Wawrzyczka Univerzity v Olsztynu, Polsko 23,8 bodu 5 000,- Kč
4. místo - Sbor státní univerzity ve Wchitě, Kansas, USA 23,8 bodu
5. - 6. místo - Pěvecký sbor Technik, Bratislava, Slovensko 23,6 bodu
5. - 6. místo - Komorní sbor Cantores Iuvenes, Varšava, Polsko 23,6 bodu
7. místo - Městský komorní sbor Čerepovec, Rusko 19,8 bodů
8. místo - Smíšený sbor umělecké asociace Vivat, Moskva, Rusko 17,2 bodů

Akademický pěvecký sbor "Mladost'", Banská Bystrica, Slovensko nehodnotí se - nesplnil soutěžní podmínky

Absolutní vítěz IFAS '98:

ARS BRUNENSIS CHORUS, Brno, Česká republika

Zvláštní ceny:

1. Za nejlepší festivalové provedení povinné skladby B. Martinů "Zvěstování" PedF UK Praha, Česká republika
2. Za nejlepší provedení úpravy lidové písně Madrigal Singers, Wichita, USA
3. Za pozoruhodné provedení skladby - Krzystof Dzierma ... Lotomotywa Komorní sbor Cantores Iuvenes, Varšava, Polsko

Předseda mezinárodní poroty:

p. Hellmuth Drewes (Rakousko)

Členové mezinárodní poroty:

Eva Špriňarová (Česká republika) (kategorie: ženské a smíšené sbory)

Herbert Reurter (Německo) (kategorie: ženské komorní smíšené a smíšené sbory)

Miloslav Stříteský (Česká republika) (kategorie: komorní smíšené a smíšené sbory)

Jiří Kolář (Česká republika) (kategorie: ženské a komorní smíšené sbory)

Peter Hradil (Slovensko) (kategorie: ženské, komorní smíšené a smíšené sbory)

In memoriam prof. Ing. Stanislava Koldy, CSc.

Na začátku šestačtyřicátého roku svého učitelského působení 21. září nečekaně zemřel ve věku 68 let prof. Ing. Stanislav Kolda, CSc., vedoucí katedry matematiky.

Zpráva o jeho náhlém odchodu mě, stejně jako ostatní spolupracovníky, překvapila, zaskočila a niterně zasáhla. Předčasný příchod studených a zachmuřených podzimních dní pak tyto pocity jen umocnil. Přesto cítím, že slunce jeho laskavosti a moudrosti bude trvale prohřívát naše vzpomínky na osobitého matematika, vynikajícího učitele, zaujatého vědce a zapáleného sportovce.

Životní dráha pana profesora Koldy se začala odvíjet v Bratřkově, kde se 23. července 1930 narodil. Z nadaného studenta a mimo jiné i šikovného gymnasty reálného gymnázia v Turnově, později vysokoškoláka v Praze na Fakultě speciálních nauk Českého vysokého učení technického a na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy, se posléze stal perspektivní inženýr. Tehdejší systém umístěnek jej přivedl na místo asistenta Vysoké školy chemicko-technologické v Pardubicích. Ani zde jej sportovní duch neopouštěl, ať již nacházel uspokojení v barvách semtínského fotbalového klubu Jiskra, nebo při organizování činnosti tělovýchovné jednoty Slavia VŠCHT, jejímž byl spoluzakladatelem a po celých 30 let předsedou. Jeho fyzická i duševní bystrost se však nejintenzivněji uplatňovala a naplňovala v soustředěné práci matematika. V šedesátých letech se stal externím aspirantem Katedry pravděpodobnosti a matematické statistiky Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Obhajobou kandidátské práce s názvem "Větvící se stochastické procesy s početnou množinou typu částic" pak odstartoval svou vědecko-výzkumnou i pedagogickou profesní kariéru v oblasti matematického modelování, speciálně statistického a stochastického. Postupně se stal autorem nebo spoluautorem řady skript, z nichž čerpali vědomosti nejen studenti pardubické vysoké školy. Explicitně lze uvést skriptum z pravděpodobnosti a matematické statistiky nebo celostátní učebnici Matematika pro chemiky, která obdržela v roce 1990 cenu rektora VŠCHT. O své odborné zkušenosti se profesor Kolda po mnoho let dělil s účastníky postgraduálních kurzů řady oborů, nezanedbatelný je i jeho přínos k výchově vědeckých pracovníků oborů teorie chemické techniky a technické kybernetiky. Výsledky v pedagogické a vědecké práci vedly v roce 1971 ke jmenování docentem a posléze v roce 1981 ke jmenování profesorem. Svou pracovní všestrannost, zejména pak své řídicí schopnosti trvale uplatňoval rovněž v řadě funkcí. Mezi ty, jež vnímám pro školu jako nejvýznamnější, patří dlouhá léta strávená ve funkci vedoucího katedry matematiky a jeho šestnáctileté působení ve funkci prorektora pro pedagogickou činnost.

Pro svoji činnou, poctivou a často vyčerpávající práci měl jistě silnou oporu ve svých rodičích, které upřímně obdivoval, a své rodině, v respektující a starostlivé manželce a synovi, později s rodinou a vnučkou, kteří mu byli osvěžující láskou a potěšením.

Ano, k životu pana profesora patřila tři prostředí - rodina, škola a hřiště. Ale pan profesor nebyl jenom učitelem, vědcem, sportovcem a v neposlední řadě synem, manželem, otcem a dědečkem. Byl především velkým člověkem. Přes profesně danou matematickou exaktnost se jeho osobnost skvěla velkorysostí a tolerancí k nepodstatným detailům ve prospěch nosné myšlenky, podstatného činu. Jeho zaujetí pro obor a lidská vnímavost vůči každému jedinci, ať již studentovi, kolegovi či komukoliv dalšímu, spoluvytvářely charisma renesanční osobnosti, člověka respektovaného a přitom lidsky blízkého. Osobně nikdy nezapomenu na jeho vždy trochu pobavený pohled, který však nebyl výrazem nadřazenosti, ale naopak hlubokého porozumění, nadhledu, smyslu pro realitu a humor.

"Pane profesore, vše, čím jste nás obdaroval, zůstane navždy uchováno v našich srdcích. Čest Vaší památce".

Oldřich Pytela, představitel organizace, jejíž čest a dobré jméno po dlouhých 45 let šířil, jeden z mnoha vděčných studentů a vysokoškolských kolegů.

Životní jubilea

V měsíci září 1998 slaví:

Pětapadesátiny:

doc. Ing. Šír Jiří, CSc. z Katedry chemického inženýrství FChT

doc. Ing. Mlčoch Jan, CSc. z Katedry ekonomiky a managementu chemického a potravinářského průmyslu FChT

V měsíci říjnu 1998 slaví:

Padesátiny:

Ing. Šilerová Zdeňka z Oddělení německého jazyka ÚJHS

Pětapadesátiny:

František Kábelez univerzitních dílen

Šedesátiny:

Ing. Kalous Jaromír, CSc. z Katedry analytické chemie FChT

Ing. Sklenář Stanislav tajemník Dopravní fakulty Jana Pernera

Všem bychom rádi popřáli do dalších let hodně zdraví, sil a čerstvé energie, jakož i optimismus k dosažení úspěchů pracovních i osobních životě.

Běh Terryho Foxe také v Pardubicích

Ve světě už asi neexistuje člověk, který by nevěděl, kdo to byl Terry Fox. Na jeho počest se totiž po celém světě uskutečňují běhy, které nesou jeho jméno. Historie Běhu Terryho Foxe (BTF) se váže na životní příběh mladého Kanadana, kterému byla v 18 letech amputována noha postižená rakovinou kosti. V utrpení, které Terry prožíval, se zrodila touha podniknout něco, co by napomohlo v boji proti této zákeřné nemoci. V roce 1980 se vydal napříč Kanadou z východní provincie New Foundland na trať "maratónu naděje". Za 143 dní uběhl 5565 km, denně absolvoval téměř maratónskou dávku. V Thunder Bay (Ontario) byl nucen svůj hrdinský čin ukončit, neboť zákeřná nemoc jeho organismus zdolala. Terry Fox se zapsal do srdcí všech Kanadánů, stal se národním hrdinou a z jeho "maratónu naděje" vznikla tradice, která se velmi rychle rozšířila do celého světa.

Dnes se na počest Terryho Foxe konají běhy, které mají za úkol přivést ke sportu široké masy lidí, ale které také slouží jako zdroj finančních prostředků na podporu výzkumu léčby rakoviny na celém světě. V roce 1993 se k těmto zemím přidala i Česká republika.

Hlavními iniciátory akce byly tenkrát Nezávislý sportovní klub Akademik, Liga proti rakovině a Kanadské velvyslanectví v Praze. Premiéra českého BTF se odehrála v Praze, zúčastnilo se pouhých 40 běžců, ale bylo vybráno 19.700,- Kč. O rok později se na start postavilo 480 lidí a vybralo se 33.000,- Kč. V roce 1995 se konal běh už v šesti českých městech, startovalo již 7.000 lidí a na konto přispělo částkou 195.000 Kč. Velký posun v chápání celé akce byl zaznamenán v roce 1996. Na start se postavilo 21.000 běžců

ve 36 městech a bylo vybráno přes 660.000 Kč. Rok 1997 představuje zásadní zlom. Celkově bylo uspořádáno 75 BTF a celková částka na konto činila 1,844.000 Kč! Tuto částku darovalo více než 55.000 účastníků BTF. Česká republika se tak zařadila mezi země, kde myšlenka mladého Kanadana zapustila nejvíce kořenů.

V letošním roce se BTF uskuteční již ve více než 100 místech ČR, mezi kterými budou poprvé i Pardubice. Očekává se účast kolem 75.000 běžců všech věkových skupin. Záštitu nad celým letošním ročníkem převzal ministr školství, mládeže a tělovýchovy. Velkolepý rozsah letošního ročníku je realizovatelný díky stovkám dobrovolných pracovníků ze sokolských jednot, sportovních klubů, škol všech stupňů, s přispěním obecních a městských úřadů a hlavních sponzorů Komerční banky, a.s., Všeobecné zdravotní pojišťovny a firmy Léčiva, a.s. Koordinátorem celorepublikové a celoroční akce je agentura RDI-PRESS a technickým partnerem firma Reebok.

V Pardubicích byla licence k pořádání běhu udělena naší univerzitě, která se tak stala prostřednictvím Univerzitního sportovního klubu a katedry tělovýchovy a sportu hlavním organizátorem této významné sportovně-spoločenské humanitární akce. Záštitu nad akcí převzal rektor univerzity, prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc. Našimi spoluorganizátory byly Klub onkologicky nemocných, Červený kříž a Klub vodních turistů. Finančně akci podporovala Česká kooperativa, pojišťovna a.s., Pivovar Pardubice a.s. a firma PePa a.s.

BTF se konal v rámci Městského festivalu v Pardubicích. Uskutečnil se v sobotu 3. října 1998. Bylo odstartováno v 10,00 hodin na Pernštýnském náměstí. Trasa byla dlouhá 2,5 km a vedla ulicí Zámeckou, alejí pod zámekem k Labi, po levém břehu Labe k zimnímu stadionu, po nové cyklistické stezce podél Sukovy třídy a pod Zelenou bránou zpět na Pernštýnské náměstí.

Běh byl otevřený pro každého, nebyl soutěžní a trať se mohla zvládnout jakýmkoliv způsobem - během, chůzí, jízdou na kole, kolečkových bruslích kýmkoliv. Důležitá byla

aktivní účast a přesvědčení, že tělo je schopno pro své zdraví, ale i zdraví někoho úplně jiného, něco udělat.

Ing. Miroslav Večeřa, CSc. Univerzitní sportovní klub Univerzity Pardubice

Pořadatelé napočítali 728 registrovaných účastníků, kteří přispěli částkou 22 tisíc Kč, která půjde na výzkum rakoviny. Všem účastníkům patří dík, neboť jde o větší částku než je obvyklý průměr těchto běhů v ČR.

Na startu nechyběli ani představitelé radnice primátor ing. Slezák a náměstek primátora Mgr. Bláha, poslanec Parlamentu ČR Mgr. Kučera a řada dalších osobností pardubického veřejného života. Za univerzitu přišli v teniskách i děkani FChT a FES. Účastníky přivítal prorektor univerzity doc. Ing. Jan Čapek, CSc.

Potěšila velká účast kompletních rodin, školy Svítání a řady běžců z jiných měst. Některým účastníkům trať o délce 2,5 kilometru nestačila, a tak si ji proběhli ještě jednou, mnozí i individuálně, jen tak pro vlastní radost. Výherce ceny Reebok Jiří Koubek z Polabin (nar. 1949) je zařazen do celkového losování o účast v běhu s pobytem v kanadském Montrealu. Mnohým účastníkům zůstane na památku BTF kromě dobrého pocitu i čelenka či tričko.

Na závěr nelze opomenout poděkování všem organizátorům, pod jejichž taktovkou se akce opravdu vydařila. Za Univerzitu Pardubice pak hlavně protagonistovi a hlavnímu organizátorovi Ing. Miroslavu Večeřovi.

(vw)

Triatlonový oddíl na UNIVERZITĚ PARDUBICE

Na jaře tohoto roku byl pod hlavičkou USK Pardubice založen triatlonový oddíl, který má v současné době již 13 členů. Po loňském prvním ročníku byl 27. června 1998 uspořádán 2. ročník Univerzitního přeboru v olympijském triatlonu (1.5 km plavání, 40 km cyklistika, 10 km běh), kterého se zúčastnilo 10 závodníků. Pořadí

mužů: 1/ M. Holčapek 2:20:43, 2/ M. Munzar 2:25:20, 3/ J. Bena 2:28:40, pořadí v kategorii žen na poloviční trati: 1/ P. Kašparová 1:22:58, 2/ O. Vlachová 1:26:56, 3/ I. Klichová a H. Straková 1:34:43.

V sobotu 12. září se uskutečnil závod v duatlonu na trati 5.5 km běh - 35 km cyklistika - 5.5 km běh. Vzhledem k již tradičně deštivému počasí se zúčastnilo jen 9 závodníků. Pořadí mužů: 1/ M. Holčapek 1:44:40, 2/ M. Kilián 1:58:33, 3/ Z. Juliš 1:58:46; pořadí žen: 1/ H. Straková 2:25:58, 2/ I. Klichová 2:32:32, 3/ I. Jakubková 2:53:48.

Na říjen tohoto roku je plánován závod horských kol na Kunětické hoře, předběžný termín je 17. října. Příští ročník Univerzitního triatlonu bude pravděpodobně začátkem července. Zájemci o závody a členství v triatlonovém oddíle, hlase se u autora článku.

Michal Holčapek

Katedra analytické chemie FChT UPa

Sport spojuje dopravy -

8. ročník volejbalového turnaje o Pohár ministra dopravy a spojů ČR

Ve dnech 11. -13. září 1998 se uskutečnil ve Žďáru nad Sázavou již 6. ročník volejbalového turnaje pod heslem "Sport spojuje dopravy". Turnaje se zúčastnilo 30 mužstev, reprezentujících všechny druhy dopravy a významné dopravní organizace.

Dopravní fakultu Jana Pernera Univerzity Pardubice a Nadaci Jana Pernera reprezentovali studenti V. ročníku dálkového studia, pracoviště Praha. Při přebírání diplomu za 15. místo slavnostně slíbili, že v příštím ročníku budou opět bojovat, ale věří v lepší umístění.

Vyhlášení vítězů se osobně zúčastnil děkan Dopravní fakulty Jana Pernera Univerzity Pardubice prof. Ing. Milan Lánský, DrSc., přítomni byli rovněž ministr dopravy a spojů ČR doc. Ing. Antonín Peltrám, CSc., generální ředitel Českých drah Ing. Dalibor Zelený, generální sekretář Česmad Bohemia Ing. Domecký, vedoucí představitel města Žďáru nad Sázavou, zástupci podnikatelských svazů v dopravě i významní podnikatelé z různých druhů dopravy. Hlavním organizátorem turnaje byl ředitel ČSAD-SVT Praha RNDr. Jan Kotík společně s Ministerstvem dopravy a spojů ČR a Nadací Jana Pernera.

Součástí společenského večera byla i tentokrát tombola, kterou pořádala Nadace Jana Pernera. Bylo vylosováno téměř 100 cen, které byly převážně dary Generálního ředitelství Českých drah, s.o., Československých aerolinií, Odborového sdružení železničářů, Unie železničních zaměstnanců, Siemens, Asociace dopravních, silničních a spedičních firem, nakladatelství Baronet, a.s. KPM Consult, a.s. a dalších organizací. Atraktivní byly zejména velké deštníky, které věnovalo Generální ředitelství Českých drah, s.o., neboť po celou dobu turnaje neustále pršelo.

Celý turnaj proběhl ve velmi srdečném prostředí a přispěl k prohloubení vzájemných vztahů mezi pracovníky jednotlivých druhů dopravy i mezi představiteli státní správy, podnikateli a zástupci vzdělávacích institucí. Zejména posluchači dálkového studia Dopravní fakulty Jana Pernera měli možnost se s těmi všemi setkat i jinak než pouze při plnění svých studijních povinností. Vytvořili kolektiv, který dobře reprezentoval naši univerzitu.

Korektní pravidla působí na zkouškový eustres

Během semestru postupují v jednotlivých předmětech pedagogové a studenti společně při zvládnání vymezeného penza poznatků. Ve zkouškovém období se ale dostávají do jistého dichotomického vztahu.

Vedle osvojování si nových poznatků, hledání souvislostí mezi pojmy, jevy a procesy, vedle myšlenkových analýz a syntéz však k vysokoškolskému studiu patří neodmyslitelně i prověřování míry zvládnutí obsahu studijních předmětů.

Pedagogové řeší otázky týkající se obsahu prezentovaného učiva, jeho aktualizace s ohledem na rozvoj lidského poznání, zamýšlí se nad metodickými prvky výuky - jak podat látku zajímavě, pochopitelně, a přitom provokovat kreativní myšlení svěžích mladých mozků.

Studující (= ten, který studuje) pak zvyšují zbrzdění šedé kůry mozkové, snaží se zvýšit míru využití tohoto jednoho z nejméně využívaného lidského majetku (prý je mozková kapacita v průměru využívána pouze na 20 % ! - jaké rezervy u každého z nás...).

Pakliže ale formalizovaným výstupem vysokoškolského studia je diplom spojený s právem užívání akademického titulu, je pochopitelné, že míra znalostí (vědomostí a dovedností) musí být ověřena. Děje se tak systémem zápočtů, klasifikovaných zápočtů, zkoušek, až k těm státním.

K nejčetnějším zkouškám dílčím, uzavírajícím studium předmětu či jeho části, přistupují studující s různými postoji, pocity, mírou obav i odpovědností, s eustresem či distresem.

Ale ani pro pedagogy - zkoušející nejsou zkoušky momentem, který nestojí za úvahu, neboť otázka náročného, komplexního a z různých aspektů korektního prověření znalostí potenciálních absolventů vysoké školy nebyla dosud beze zbytku zodpovězena.

Přitom se domnívám, že nejen korektnost, ale i náročnost zkoušek jsou požadavky studenty akceptované. Řekla bych, že míra radosti z vykonané zkoušky roste úměrně s její náročností. (Nechť se zvyšuje radost našich studentů!)

Na českých vysokých školách působí a působila řada vynikajících pedagogů, jejichž zkušenosti právě v této oblasti mohou být velmi dobře využity jako jakýsi konsensus zkoušeného a zkoušejícího.

Podle prof. Kalčíka1 je "... zkouška tehdy zkouškou, je-li skutečnou prověrkou vědomostí posluchače. Úkolem učitelů je vychovat zdatné inženýry, tu zdatnost je třeba na posluchačích žádat u každé jednotlivé zkoušky.... Přísné požadavky u zkoušek nejsou právem zkoušejících, ale jejich povinností."

Dále lze myšlenky prof. Kalčíka shrnout do několika tezí:

u teoretických předmětů je nutná písemka s příklady,

u příkladů je třeba klasifikovat špatnou známku i počtářské chyby, třebas jinak byl postup správný - posluchači musí umět správně počítat, v praxi platí numerický výpočet,

ústní zkouška má být prověrkou co nejširšího rozsahu látky, prověrkou toho, zda posluchač věci rozumí,

zvláštní důraz se má klást na základy, které musí bezvadně ovládat každý. U těchto neexistuje jiná známka než výborně nebo nedostatečně,

návodné otázky se u zkoušky nemají dávat, ale jsou-li použity, nemůže být pak již i správná odpověď klasifikována výborně,

u zkoušek je třeba vyžadovat zcela poctivou, samostatnou práci (bez pomoci kolegů a taháků),

zkouška má být jakýmsi slavnostním ukončením semestrálního studia. Je to též společenská událost, při níž se mají dodržovat i určité společenské formality.

Ing. Ivana Kraftová, CSc. Katedra podnikové ekonomiky a financí FES UPa

1 upraveno podle článku I. Středy: O profesorech a zkouškách, T-UNI 8/98, str. 14

Hrad Žumberk

ve třináctém až patnáctém století

(dokončení z č. 11, 12 a 13)

První zprávou písemných pramenů o Žumberku je půhon (žaloba) Vikarta z Polné z roku 1318, jenž pohání Pilunga ze Žumberka a jeho společníky pro škody způsobené ohněm, odehnáním koní a dobytka na Vikartově držbě v Nížkově, Sirákově a Poděšíně. Aníž bychom nyní chtěli analyzovat podrobnosti, šlo o jeden z četných bojových aktů ve válce mezi Janem Lucemburským a Friedrichem Habsburským, jenž se s pomocí části šlechty v Čechách a na Moravě chtěl zmocnit koruny Českého království. Plenění na držbě protivníka patřilo k běžnému způsobu vedení války.

Potom se prameny nadlouho odmlčují, a pokud mluví, dávají zároveň podněty k novým otázkám. Ve druhé polovině čtrnáctého století je pánem na Žumberce moravský rod erbovního znamení hřebene v osobě již shora zmíněného Vaňka ze Žumberka řečeného z Boskovic. Klademe si tudíž otázku, zda k tomuto erbovnímu znamení patřil již Pilung z roku 1318. Odpovědět na ni, ať kladně, ať záporně, pro mezery v pramenech zatím neumíme. Otázka má ovšem širší a důležitější souvislosti, jsou to vztahy mezi moravským a českým teritoriem, vztahy mezi "českou" a "moravskou" šlechtou, půdní držba šlechty v obou zemích Koruny, jakož i průběh osídlení a účast na něm jednotlivých šlechtických rodů jak z Čech, tak také z Moravy.

Listinou z 21. června 1390 slíbil Vaněk z Boskovic moravskému markraběti Joštovi předání statku Žumberk a jeho intabulaci do zemských desek.⁹ Je dost pravděpodobné, že tento majetkový přesun souvisel s formováním opozice proti Václavovi IV., ale protože se nedochovaly pražské zemské desky (srozumitelněji: pozemkové knihy šlechtického majetku pro Čechy), nedovedeme povědět, zda k této intabulaci skutečně došlo.

Jako další držitelé Žumberka přicházejí pak v pramenech Kuník Kavalec ze Žumberka před rokem 1402, Jan Kavalec z Lipoltic jinak ze Žumberka, jenž v roce 1415 přivěsil svoji pečeť ke stíznému listu proti upálení Jana Husa, Vaněk ze Žumberka z let 1420 - 1440. Mohli to být majitelé, ale také pouze zápisní držitelé hradu a statku Žumberk,¹⁰ což je pravděpodobnější, neexistence zemských desek však neumožňuje závěr definitivní.

Zato však spolehlivě víme, že tito vladykové z Lipoltic patřili ve čtrnáctém století k těm ne právě hojným z nižší šlechty, kteří si dovedli nalézt cesty do řad vyšších církevních hodnostářů. Hroznata z Lipoltic byl v roce 1347 opatem kláštera Opatovického, Kateřina z Lipoltic byla v roce 1378 zvolena za abatyši kláštera sv. Jiří na Pražském hradě, v roce 1391 byla v jeptiškou v tomtéž klášteře Anna z Lipoltic.¹¹ Získání hradu Žumberka bylo tudíž zcela v souladu s ambiciózní politikou tohoto vladyckého rodu.

Kavalcové ze Žumberka se okolo roku 1440 hlásili ke straně Jiřího z Poděbrad (slovem "strana" se již v této době označovali v Čechách přívrženci politického směru¹²), ale nijak výrazněji se neprosadili. Ostatně ani držba hradu a statku Žumberk neudrželi natrvalo, protože v roce 1454 se ve dvorských deskách setkáváme již s jiným držitelem, jímž je Viktorin z Řestok a ze Žumberka. "Theodric" čili Jetřich ze Řestok a ze Žumberka z let 1465 - 1468 mohl být jedním z Viktorinových bratří právě tak jako Viktorinovým synem či synovcem.¹³

Zde však náš výklad končí. Ocítáme se v jiném dějinném období, a o dalších osudech hradu se proto zmíníme již jen velmi přehledně, v několika větách. Od poloviny patnáctého do poloviny sedmnáctého století statek poněkud vzrostl a na hradu se statkem se vystřídala řada držitelů. V roce 1760 byl statek Žumberk připojen ke statku Nasavrky a tím přestal být hrad Žumberk středem samostatného statku. Přestal být obýván a brzy byl již jen lákavým zdrojem stavebního kamene jak pro správu panství, tak pro poddané.

Dějiny se pohybují v paradoxech. Právě ona doba, za níž vyznívalo racionalistické osvícenství a rodil se historizující romantismus, neměla pro vlastní historické památky téměř smysl, a tak tomuto myšlení doby podlehl i hrad Žumberk. To, co dnes vidíme, je v pravém slova smyslu pouhé torso původní stavby, devastované na sklonku osmnáctého a v devatenáctém století. Pohled na zřícený hrad Žumberk uzavřeme tedy několika zjištěními. Rozsahem hradního jádra a vnějším opevněním patří Žumberk k hradům spíše větším, a zřejmě se od počátku vzniku hradu tento rozsah nezměnil, je to dáno terénem. Statek hradu Žumberka patřil mezi statky světské šlechty počtem lokalit ke statkům větším.

Ve čtrnáctém století byl hrad se statkem držen rodem erbovního znamení stříbrného hřebenu v červeném poli štítu. Tento moravský rod, užívající predikátu "z Boskovic", patřil v moravském markrabství k předním rodům, držba hradu Žumberk jej přiřazuje k těm rodům předhusitské šlechty, jež držely statky jak v Čechách, tak na Moravě; otevřená otázka je, zda lze s tímto rodem spojovat i vznik hradu. Odpověď by vnesla více světla do dosud ne zcela jasné problematiky procesu osídlení a vzniku feudální držby v tomto prostoru, jenž je zároveň příhraničím Moravy.

Co do vzniku dá se statek hradu Žumberk ve skladbě půdní držby jižního Chrudimska a přilehlé Moravy vidět jako výsluha, jako původní újezd, což by mohlo posunout datování vzniku hradu hlouběji do třináctého století, než jak tomu napovídá první zmínka o hradu v písemných pramenech.

V Žumberku se také nachází zcela ojedinělá heraldická památka, je jí ze čtrnáctého století pocházející šestištítní vývod Vaňka z Boskovic.

Studie je koncipována s ohledem na poučeného a interesovaného laika, ale tak, aby to nebylo na újmu její odbornosti. Ilustrační doprovod, možná hojnější, než je obvyklé, přijde snad vhod těm, kdo o dějinách nejenom rádi čtou, ale také rádi vidí to, o čem se píše.

doc. PhDr. Jaroslav Teplý, CSc. Ústav jazyků a humanitních studií UPa

Poznámky

8) Reliquiae tabularum terrae regni Bohemiae I - II, Praha 1870 - 1872 (RT); RT I č. 196 s. 53. V textu jmenované tři lokality leží jihozápadně od Žďáru nad Sázavou, byly držbou ke statku hradu Polná. K záškodnictví těchto let srv. J. Teplý: K dosavadním poznatkům o opevněném kostele v Kostelci u Heřmanova Městce. Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 3/1997, kde jsou analysovány prameny a citována literatura.

9) Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae I - XV, Brno 1836 - 1903 (CDM); CDM XI č. 606 s. 528.

10) Archiv český I - XXXVII, Praha 1840 - 1944 (AČ); AČ III s. 189, s. 514, s. 515; AČ XXXVI s. 89; A. Sedláček: Hrady I s. 137 n.

11) Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia I - V, Praha 1903 - 1944 (MVB); MVB I č. 903, s. 531; MVB II č. 462 s. 255; č. 511 s. 284; Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidiocesim I - X, Praha 1865 - 1889 (LC); LC III - IV s. 102.

12) Staří letopisové čeští od roku 1378 do 1527, ed. F. Palacký (J. Charvát), Praha 1942 s. 127 (SL);

13) Ve dvorských deskách je nejenom (1454) "Viktorinus de Zestok et de Zumberg" [Viktorin ze Řestok a ze Žumberka], ale i (1454) "Likharta de Zumberk nomine Viktorini de ibidem filii sui" [Likharta ze Žumberka jménem Viktorina odtudž, syna svého] a (1454) "eidem Viktorino et ipsius fratribus" [témuž Viktorinovi a jeho

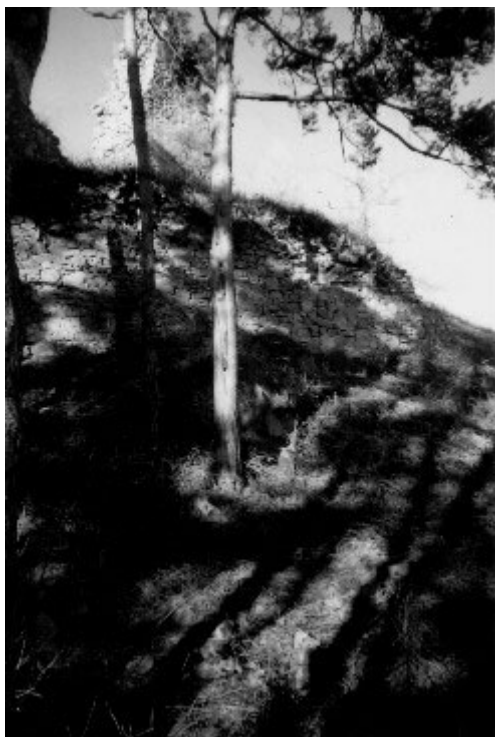
bratřím]; (1468) "Theodorico de Zestok et Zumberga et suis heredibus" [Jetřichovi ze Řestok a ze Žumberka a jeho dědicům] - AČ XXXVII/3 s. 1650 - 1653, s. 1729; srv. RT II s. 346.

Známe tudíž Viktorina, jeho matku Likhartu a jeho blíže nejmenované bratry; Jetřich mohl být jedním z těchto bratřích právě tak jako Viktorinovým synem či synovcem.

Jméno tohoto Viktorina ze Řestok a ze Žumberka by mohlo být pouze jedním z jmen figurujících v pramenech a nemuselo by mnoho říkat, kdybychom nevěděli, že otec krále Jiřího (z Kunštátu a z Poděbrad) se rovněž jmenoval Viktorin (z Kunštátu a z Poděbrad, * kolem 1403 + 1427), a že držel ve východních Čechách Litice a později Pardubice, protože jej nazývali také Viktorinem z Pardubic (SL s. 66).

Protože rod z Kunštátu byl držbou Poděbrad spjat nejenom s Čechami středními, ale držbou Litic a Pardubic i s Čechami východními, s Hradeckem a s Chrudimskem, lze na základě toho vyslovit předpoklad, že Viktorin ze Řestok a ze Žumberka mohl dostat jméno po Viktorinovi (z Kunštátu a z Poděbrad), známém, byť brzy zemřelém šlechtici, jenž na začátku husitské revoluce patřil k užšímu okruhu Jana Žižky z Trocnova; nelze dokonce ani vyloučit, že Viktorin z Kunštátu byl Viktorinovi ze Řestok kmotrem. Jméno Viktorin se jinak v polovině patnáctého století mezi šlechtou Chrudimska nevyskytuje.

Chceme-li však úvahy o Viktorinovi ze Řestok a ze Žumberka a snad i o Likhartě (a o dalších pramenných zprávách) analysovat dál, nevyhneme se příchuti jisté pikantnosti. O Jiřím z Poděbrad se totiž trousily - zejména v době, kdy již byl králem - řeči o jeho nemanželském původu.

V pramenech narážíme však na jméno Viktorin ještě v jiné souvislosti, a nejsme si zprvu zcela jisti, zda se nemůže jednat o Viktorina ze Řestok a ze Žumberka, a dokonce snad, zda se tu nesetkáváme s narážkami na rod z Kunštátu a z Poděbrad a na původ krále Jiřího.

Je to svědecká výpověď v jednání dvorského soudu o odúmrtí po bratřích Jindřichovi a Janovi z Chlumu, v níž ono jméno Viktorin zaznělo. Nechme ale hovořit svědka jednání dvorského soudu.

Je jím Zikmund z Černuce, stár asi šedesát let, jenž přísahav zvednutím dvou prstů řekl: "To mi svědomo, že pan Janek Lacenbok... byl jest bratr vlastní páně Jindřichuov... a jsa u pana Viktorina v službě, pana krále bratra, i umřel jest zde v Praze a poručil jest Oldřichovi z Chlumu, aby dluhy platil... Toho jsem dobře svědom, neb sem já ty chvíle u něho byl."

Výpověď byla učiněna 21. března roku 1465. Českým králem (a tudíž "panem králem") byl tehdy Jiří z Poděbrad. Máme výpovědi věřit doslova?

Kdyby tomu tak mělo být, měli bychom tu před sebou až dosud neznámého bratra Jiříkova. Do kontextu oněch narážek na levobočný králův původ by se ovšem bratr dobře hodil, protože by bylo velmi lákavé osnovat příběh o tom, jak Viktorin z Kunštátu a z Pardubic měl nejenom syna Jiřího, ale ještě druhého syna, Viktorina, rovněž z levého boku (znali bychom dokonce i matku), bratr, jemuž byl jako držba obstarán hrad a statek Žumberk (patrně v té době zeměpanský), v kraji, kde měli jak otec Viktorin, tak bratr Jiří řad přívrženců. Viktorin ze Řestok a ze Žumberka a "Viktorin, pana krále bratr", by splynuli v jednu osobu.

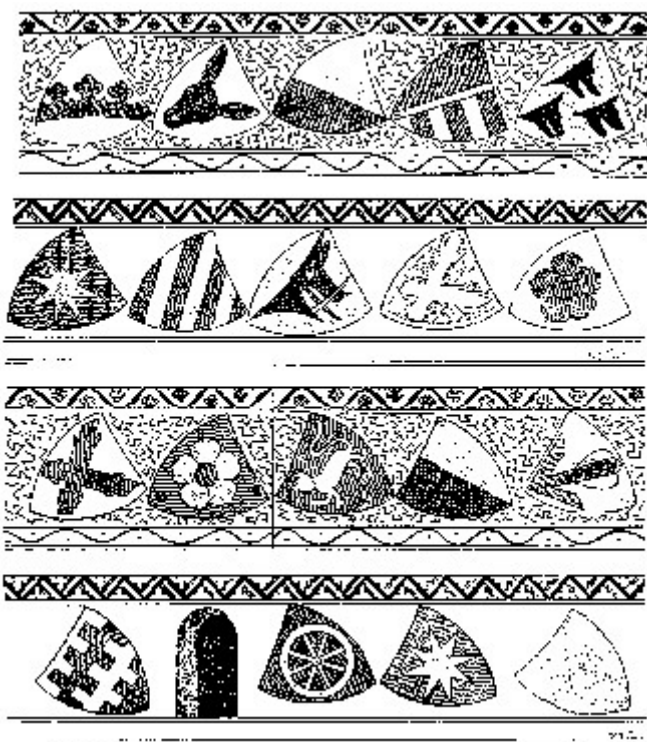
Leč nepíšeme historický román, a nemůžeme tudíž osnovat příběh, musíme analysovat pramenné zdroje, a konfrontovat je, protože pouze jeden pramenný doklad je značně labilní. Tuto možnost konfrontace poskytně jiná svědecká výpověď, z 8. června 1465, kdy bylo další stání dvorského soudu v téže cause.

Svědkiem je tentokrát Jindřich Kbelský z Prahy, stár let sedmdesát nebo více, jenž přísahav zvednutím dvou prstů, řekl (protokoly dvorského soudu se ještě vedly v latině, ale výpovědi svědků byly v češtině a v pohusitské době byly již také česky zapisovány): "Toto mi svědomo, že pan Jan... měl bratra Jindřicha, a přímě jsů měli Lacenbok. A ty já jsem dobře znal, nebť jest pan Jan týž Lacenbok často u mne stával. A byl jest také u pana Viktorina, "u královy Mti [Milosti] otce."

Ve dvou, v krátkém časovém odstupu po sobě následovávších svědeckých výpovědích vidíme tudíž "pana Viktorina" jednou jako "pana krále bratra", po druhé jako "královy Mti otce".

A protože z řady jiných pramenných zpráv víme, že otcem Jiřího z Poděbrad byl skutečně Viktorin (z Kunštátu a z Poděbrad), kdežto o bratru Jiřího krále jménem Viktorin se dozvídáme pouze z výše citované výpovědi Zikmunda z Černuce, zatím co jiné prameny o něm nemluví, nezbyvá než připustit, že ve slovech Zikmunda z Černuce asi nešlo ani o narážku, ani o nám dosud neznámého bratra krále Jiřího, nýbrž že písař dvorských desek zapsal omylem (spíše asi zamýšlením než přeslechnutím) něco jiného, než co svědek řekl, že jde o písařskou chybu. Těžko lze totiž připustit, že kdyby to byl býval Zikmund z Černuce řekl tak, jak to písař zapsal, nikdo z desíti šlechticů tvořících soud by svědka na místě neoprávil.

Viktorin ze Řestoka ze Žumberka z roku 1454 a Viktorin svědeckých výpovědí z roku 1465 zřejmě jednou a toutéž osobou nejsou, a o narážku na rod z Kunštátu a z Poděbrad ve svědecké výpovědi neběží, pramenné opory tu nejsou.

Červ pochybnosti sice zůstat může a dokonce musí, v hantýrce historikova řemesla se tomu říká nutnost důkladnější revise pramenných zpráv, ta však není cílem této stati o hradu Žumberku a o osobách s ním spjatých, pouze v souvislosti s Viktorinem z Řestok a ze Žumberka bylo možno zmínit i tuto svědeckou výpověď.

K Viktorinovi a Jiřímu srv. R. Urbánek: České dějiny III/1 - 4 Věk poděbradský, Praha 1915 - 1962 (ČD); ČD III/1 s. 158, s. 208 - 221; ČD III/2 s. 348, s. 456; J. Macek: Jiří z Poděbrad, Praha 1967 zvl. s. 41; Království dvojího lidu, ed. P. Čornej, Praha 1989 zvl. s. 402 l. 46, s. 420 l. 93; A. Sedláček: Hrady II s. 81.

A zcela proti zvyklostem odborných statí (i zvyklostem mým) bych dodatkem k literatuře o Jiřím z Poděbrad interesovanému čtenáři doporučil tentokrát také beletrii, a to zdařilý historický román, paměti, fiktivní ovšem, je to Václav Erben: Paměti českého krále Jiříka z Poděbrad, Praha 1974.

Úvěr Gaudeamus

Vážení studenti,

v červnovém čísle Zpravodaje Univerzity Pardubice jsem vás informoval o zavedení bezhotovostního placení na Univerzitě Pardubice prostřednictvím platebních karet a automatických pokladen. Nabídl jsem vám založení zvýhodněného účtu Gaudeamus a k němu bezplatné vydání platební karty STYL.

Dnes bych Vás rád seznámil s další novinkou na podporu vašeho studia, se kterou za vámi Komerční banka přichází. Jde o úvěr Gaudeamus, neúčelový úvěr určený k financování vašich potřeb po dobu studia. Mohou o něj požádat studenti, kteří studují formou řádného 4 a víceletého studia v ČR nebo zahraničí nebo formou postgraduálního studia na VŠ a splňují podmínku věku od 18 do 26 let.

Úvěr lze čerpat od 2. ročníku v maximální roční částce 15 tisíc Kč. Není-li roční částka vyčerpána v příslušném roce, lze ji dočerpat v následujících letech studia. Úvěr se začíná splácet od data předpokládaného ukončení studia, které stanoví student v žádosti o úvěr. Lze sjednat i roční odklad splátek.

Časový charakter úvěru může být následující:

pro 4 roky studia a PGS: 3 roky čerpání, 3 roky splácení (event. i s jednoročním odkladem splácení), celková délka 6 - 7 let

pro 5 let studií: 4 roky čerpání, 4 roky splácení (event. i s jednoročním odkladem splácení), celková délka 8 - 9 let

pro 6 let studií: 5 let čerpání, 5 let splácení; celková délka 10 let.

O úvěr mohou požádat i studenti, kteří byli zatím přijati k 3letému bakalářskému studiu, pokud fakulta má program 4 nebo víceletého studia, jak tomu je na Univerzitě Pardubice. Nebudou-li po získání titulu bakalář ve studiu dále pokračovat, bude čerpání úvěru ukončeno a nastane etapa jeho splácení.

Maximální částky úvěru mohou činit:

pro 4 roky studia a PGS 45 tisíc Kč

pro 5 let studií 60 tisíc Kč

pro 6 let studií 75 tisíc Kč

Úvěr v maximální částce dle celkové délky studia lze sjednat bez ohledu na zbývající počet let studia.

Úroková sazba se stanoví jako pevná pro celou dobu trvání úvěru a je zvýhodněná oproti spotřebitelským úvěrům pro občany cca o 5%. Po dobu studia se platí pouze úrok ze skutečně vyčerpané částky. Jištění úvěru preferujeme formou ručení fyzickou osobou - občanem, lze ho sjednat i jinými obvyklými zajišťovacími prostředky. Podmínkou podání žádosti o úvěr je předložení dokladu o zapsání do 2. ročníku VŠ a potvrzení o délce studia (event. potvrzení o přijetí na PGS formou denního studia) a zřízení konta Gaudeamus, prostřednictvím kterého je úvěr čerpán a jsou spláceny úroky.

Vzhledem k tomu, že Univerzita Pardubice je klientem Komerční banky, doporučuji vám zřídit si své studentské konto rovněž u Komerční banky. Platební styk mezi účty všech prodejních míst Komerční banky probíhá na základě on-line propojení. Tento způsob vám zaručí nejrychlejší převody mezi vašimi účty a účty univerzity. Převody mezi ostatními bankami probíhají prostřednictvím clearingů ČNB a trvají cca 3 dny. Zároveň si tím otevíráte možnost sjednání zvýhodněného úvěru Gaudeamus. O účet i úvěr můžete požádat na všech pobočkách Komerční banky. V okrese Pardubice na pobočce Pardubice - město, Masarykovo nám. 1544; pobočce Pardubice - centrum, nám. Republiky 222; nebo na expoziturách v Přelouči, Masarykovo nám. 44 a Holice, Masarykovo nám. 10.

Pokud se pro úvěr rozhodnete, těšíme se na vaši návštěvu.

Ing. Mojmír Mackůředitel pobočky Pardubice - město, Komerční banka, a.s.